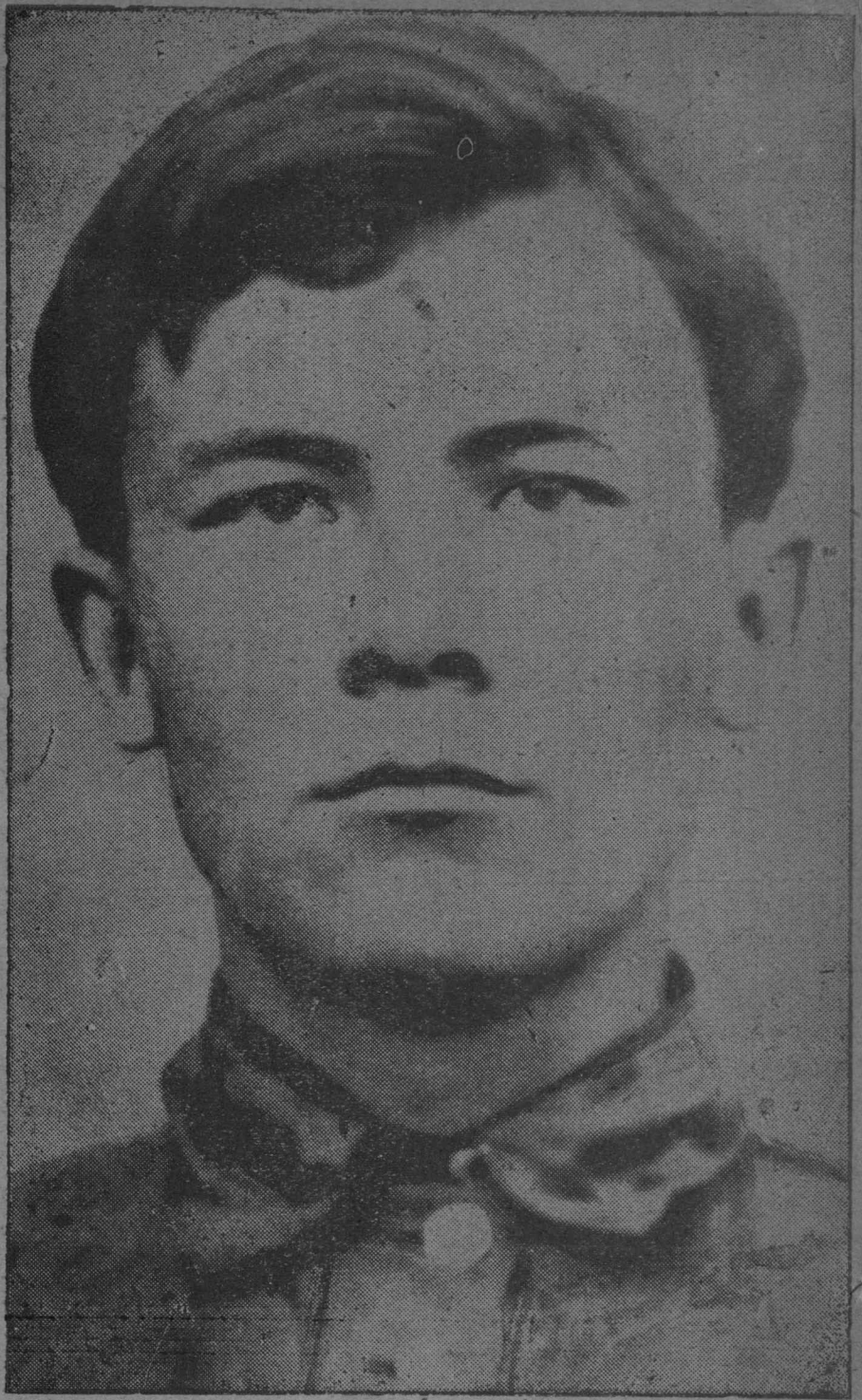

~~11729 - 1~~
5

10

УДАРНИК ВӨРЛЕҢС А КАРМАНОВ.

УДАРНИК

ХАРАКТИ

П Р О Л Е Т А Р С К Ö J
Л И Т Е Р А Т У Р А Ж У Р Н А Л
П Е Т Ö Б Ы Д Т Ö Л Ы С Ы Н К Ы К Ы С
Л е з ö н ы В К П (б) О К - л ö н К у л ь т у р а л и к и, К А П П

Редакцијалон адрес: СЫКТЫВГАР, Вадофрив у.к., 38

ЖУРНАЛЫС

Комі вөрлезысјасöс премірујтöм жылыс Крајсполком президиум шуöмыс бостöм-тор	1
Областлы колö тöдны ассыс геројјасöс	—
ИЛВАПЫС—А. В. Карманов	2
М. ЛКАЧОВ—Талунја лун—	—
АКИН П—Вермим. Вермам	3
ЛУЗДОР ВАС—Асқост тыш	6
В. ЛАТКИН—Му вылын	9
П. ДОРОНИН—Вылмö	—
САНДРИК ЖОГОР—Ваң Моф лön гижöдсам	10
ВАҢ МОФ—Мем век-на велöдчыны кад	11
ВАҢ МОФ—Ударник Öнö — Латинизирүјтöм Комі гижöд	12
Комі гижысјас латин алфавит вылö вужöм жылыс	—
БОРИС БИЛВИР—Кодлыс оз поч велöдчыны	13
Литература кружокјаслы примернöј программа	15

№ 10
M a j—16-31
1931 - öd во

Kad keжлö разöдам ВЫЛ ЗАЈОМ

Гырыс успехјасöн колі пјавилетка решајушщöј којмöд волön жыңыс. Уна гырыс отрасл промышленностын вйтвоста плансö тыртисны-нын öнi, тыртисны жың срукöн—2,5 воөн. Електрозаводса робочöјјас, Бакуса, Грознојса нерп перјисјас, уна мукöд заводјасын геројскöја тышкасöмөн петисны гырыс вермöмјасöн. Луныслун содö гöрд нимпас лыдыс кык во да жыңжөн вйтвоста план тыртыясалön. Гырыс вермöмјас емöс i вiзму реконструкцијанын. Мöд большевистскöј тулыслыс гöра-кöза плансö уналаын тыртисны содтöдөн. Юн 10 лун кежлö Сојуз паста котыртöма колхозö гöла да шöркода олыс крестанаöс 53% саяс; колхозјасын öнi-нын гöла-шöркода олыясалön 13 миллион овмöс.

Тажö гырыс успехјасыс лоины коммунист партија вескöдлöмөн, быд фронтын вескыда ленинскöј полтвика нүдöмөн, став фронт паста классöвöј врајас вылö наступајтöмөн, оппортунистјаскöд кык фронтөн тышкасöмөн. Тајö успехјасыс лоины сы понда, мыј робочöј класс да гöла-шöркода олыс крестана бура гöгөрвооны коммунист партијалыс мунаң тујсö, гöгөрвооны, мыј мијан овмöслөн, социалистическöј овмöслөн öтi туј—социализм стрöитан туј гöгөрвооны i сiјö, мыј мијан дас воөн колö вöтöдны дај бөрö колны возын муныс капиталистическöј государствојасöс. Робочöј класслөн, колхозниклөн да гöла-шöркода олыс крестаналөн луныслун паскалö, ыждö творческöј ентузиазмыс, луныслун содö социалистическöј форма ужјас—соцордижöм, ударничество, бригадöн ужалöм да с. в.

Гырыс успехјасöн колі во жыңыс, но јона-на уна вын, сöм, творческöј ентузиазм ковмас пуктыны пјавилетка решајушщöј којмöд во мöд жыңјас. Таво мијан колö пуктыны чорыд подув социалистическöј экономикалы. Таво помасiг кежлö колö стројö пыртны 518 выл гырыс заводјас, 1040 выл машино-тракторнöј станција, пыртны срок кежлö, срокеыс возжык. Сы серти-макејевса робочöјјас чукöстчисны правительствo дiнö да став робочöј класс да колхозникјас дiнö корöны регыджык лезны мöд выпуск „Витвоста план 4 воөн“ нима зајомлыс да

зајомсö шуны „Пјавилетка решајушщöј којмöд во“ нимөн. Робочöј класс колхозникјас, гöла да шöркодөм крестана быдладорсаң шыасисны тајö чукöстчöм вылас да правительствoс корисны пыр-жö лезны. Юн 9 лунö СССР-са ЦИК да СНК шуисны лезны выл зајом. Зајом лезöма 1.600 миллион шайт дон.

Сувтö могөн быд робочöј возö, колхозник возö, гöла шöркода олыс возö—регыд кадөн зајомсö разöдны ужалыс јöз пöвсö. Мијан Комі областын шуöма зајом разöдöмсö помавны Комі областлы 10 во тыран јубилеј лун кежлö. Тајö могсö мијан ковмас пöртны олöмö да кад кежлö зајом разöдöмсö помавны.

Пролетарскöј комі гижысјас тајö ужыс бокын колны оз вермыны. Пролетарскöј комі гижысјаслы ковмас лоны медвозза радјасын, кыз зајом вылö гижсöмын, сiз-жö i зајом разöдöмлы отсасöмын. Пролетарскöј комі гижысјаслы, литкружокјаслы, КАПП-са шленјаслы колö öнi-жö пуктыны уж, јöз пöвсын, тöдмöдны ужалыс јöзöс зајом жылыс, срукјас жылыс. Художество очеркөн, кывбурөн, вiстөн, индe-нировкаөн, литвечерјасөн, гора лыдсöмјасөн стенгазетö петны ужалыс јöз пöвсö, запанö шпало-бааланнöј бир-жајасö, пурјасанинö, мол кылöдысјас дiнö, кохознöј вiзму вылын ужаланинö. Быд массöвöј собранныс вылын пролетарскöј комі гижысјаслы колö выступајтны кывбурјасөн, очеркјасөн да с. в. Гижны журналјасö, газетјасö зајом разöдöм жылыс, зајом значеннö жылыс.

Мог ыжыд. Ыжыд хожајственнополитическöј задача сулалö ми возын. Мијан сiјö колö отсавны пöртны олöмö.

Коммунист партија вескöдлöмөн классöвöј враг вылö став фронт паста наступајтöмөн, оппортунистјаскöд кык фронт вылö тышкасöмөн, медe-нын вескыдывы, кыз медыжыд опасносткöд öнiја кадö, ужалыс јöзлыс творческöј ентузиазмсö нöшта вылö кыпöдöмөн—тајö могсö пöртам олö-колан кад кежлö ставнас.

Пролетарскöј комі гижысјас, лит-кружокјас, КАПП-са шленјас—лоöј медвозза радјасын зајом вылö гижсöмын, зајом разöдны отсасöмын. Ассынын öрүжöтö—перöнитö вескöдöј ыжыд хожајственнополитическöј мог олöмö пöртöм вылö.

НДЖ Коми
1-1
Комі вөрлэзсыясос преміруж-
төм жылыс крајисполком пре-
зидиум шуомыс бостөмтор.

Основнөй кöзајственнөй да політическөй кампаньö Крајын—вөрлэзөм нуөдгөн 1930-31 воö советскөй да кöзајственнөй организатсияјас зонь отрадјасөн петкөдлісны паскыд воэмоэчөм да боевөй öдјас, а робочөјјас збыл массөвөй героизм Выл индустриалнөй сотсиалистическөй Војвыв вöсна вермасөмын; сы куэа Крајувса Исполнителнөй Комитетлөн президиум шуö сетны наградајас да преміяјас вөр фронт вылын бура ужалөмөн ассө петкөдлыс организатсияјаслы, сетны со кодјаслы:

1.

СЕТНЫ ПОЧОТНӨЙ ГРАМОТА
Комилес гострестлы. 2,8% содтөдөн кыскасан план да 6,2% содтөдөн пөрөдчан план вөрлэзөмын тыртөмыс, а буракө лөб помалөма вөркылөдан уж, сувтөдны Союзлеспром воэын вопрос трестөс преміружтөм жылыс.

2.

СЕТНЫ ПОЧОТНӨЙ ГРАМОТА
Шојнаты районлы вөрфронт вылын болшевик ногөн вермасөмыс да шөктыны Комилес правлениеөс сетны Шојнатыс вөрпромхозлы премія 20.000 шајт культурнөй да бытовөй стрөителство вылө.

3.

Комі Обісполкомлы колө сетны награда да премія еща вылө кык селсоветөс вөрлэзөм вöсна медјона вермасыясос преміружтны.

4.

Сетны почетнөй грамота да 5000 шајт премія Комилес трестувса Гриваса комсомолскөй молодежнөй трактор базалы.

5.

Сетны почетнөй грамота да 2000 шајт премія Кулөмдин районувса „Выл олом“ ныма коммунаса бригадалы.

6.

Примернөја ужалөмыс сетны почетнөй грамота да часі:

Шангинлы—Вичин районса вөрлэзөс Комилес трестыс.

Бажуков Николажы—Мылдин вөрпромхозса вөрлэзөсы.

Гашевлы—Гриваса трактор базаса механикы.

Жершовлы—Вичин вөрпромхозса вөрлэзөсы.

Областлы колө төдны ассыс геројјассө!

СССР-са робочөй класс да гол-шөркода олыс крестана коммунист партија вескөдлом улын пөртөны оломө сотсиализм стрөитан ыжыд план. Мижаныс овмөс кыпалөмсө вывти нин јона почө адыны капиталистическөй государствојасса овмөс кризискөд отлаалөмөн. Налөн-кө овмөсныс уеө, кризисын, мижан-кыпалө гырыс öдјасөн. Овмөс кыпөдан вөтвөса план, коді капиталистјаслы кык во сайын кажитчылыс вөтөн, сөрөмөн, öнi налы-нын весиг лоi збылторјөн. Ми воэыс воэө бостам гырысжык öдјас да пөртан вөтвөса плансө оломө нөл воөн. Ужалыс војтырлөн ужалан энтузиазмыс колічтын i тајөс бөрө. Уна промышленност отраслиин (электристическөй, машиностроительнөй, нерп да с. в.) вөтвөса планыс тыртөб кык во да жынјөн, кујим воөн-да. СССР пастаын јунь 1-өд лун кезлө коллективизирүжтөма 52% став гөла да шөркода олыс крестана овмөс пышыс.

Војвыв крајувса ужалыс војтыркөд өтвылыс Коми областувса ужалыс јөз тышкасөны сотсиалистическөй Выл Војвыв вöсна. Коми ужалыс јөз пјатилеткаса решајушщөй којмөд воө тыртисны вөрлэзан план 2,8% содтөдөн. А вөрлэзөм Војвыв крајын—сотсиализм стрөитан основнөй фронт. Заграничаса капиталистјасөн СССР-ын „мырдөна уж“ жылыс сөрөм вылө, комі ужалыс јөз вочавізісны вөрлэзан план тыртөмөн, немөвөјја сөкыд ужсө пөртисны „в дело чести, в дело доблести и геројства“ да чужтисны выл јөзөс—ударникјасөс, геројјасөс.

Мыјла Совет Сојуз пастаын да Војвыв крајын вермисны лоны тащөм гырыс успехјасыс? Коммунист партијаи вескыд, ленинскөй політика нуөдөмла да СССР-са став ужалыс јөзөн сотсиализм стрөитан фронт вылын ыжыд энтузиазмөн ужалөмла, сотсөрдјысөм да ударничество кыпалөмла.

Сотсиализм стрөитөм чужтис сотсиалистическөй ордјысөм, сотсиалистическөй ордјысөм—ударничество, уж вылө выл ног, сотсиализм сама морт ног, вөзөдөм. Ударникјас—өнија кадса геројјас, кодјаслыс ужсө коло төдны быд ужалыс мортлы да велөдчыны на моз ужавны.

Мај 18-өд луно мижан пыртјалөн шөр орган „Правда“ газет јургөдөс гжліс:

„Ленинский принцип всемерного выделения образцовой, коммунистической работы должен стать методом повседневной нашей практики. Борьба с лодырями и рвачами, которые безусловно еще имеются на наших фабриках и заводах, должна сопровождаться поощрением тех, для которых труд стал делом чести, делом доблести и геројства.“

Художественнөй литературалөн тајө ыжыд мөгын почетнөй ром: петкөдлыны страналы, крајлы, областлы ассыс геројјассө, художествово кыжөн вөчны наыс збыл портретјас, медым на сертi велөдны ужалыс мукөд јөзөс.

„Правда“ газет сек-жө вөлі јуалө:

„использованы ли все рычаги, имеющиеся в распоряжении пролетарского государства, использованы ли газеты, журналы, художественная литература, кино, театр и т. п. для мобилизации показа положительных образцов боевой инициативы и энтузиазма миллионов?“

Тајө пролетарскөй гыжысас воэө сувтөдө ыжыд мөг: тајө ужас лоны јурнуөдысјасөн.

КАПП-лөн секретариат пролетарскөй комі гыжысас воэө сувтөдіс ударнөй творческөй мөг—кывбурөн, очеркөн, вистөн, статвөин петкөдлыны комі областлы ас геројјасысыс ужсө, петкөдлыны геројјассө аенысө—Кармановјасөс, Жершовјасөс, Шангинјасөс да уна мукөдөс, кодјасөс социализм стрөитан уж луныс-лун чужтө социализм стрөитан став участникјасас. Тајө ужнас кутам вөдлавын пролетарскөй комі гыжысасыс боејспөсобностөс

Комі гыжысас! петкөдлам областлы ассыс геројјассө!

КАПП-са шленјас! Јурнуөдөј тајө ужас.

КАПП секретариат

Г.П.Б. на обл. 1-1

Лнгр. 1931 год

Пелкиник тушаа, косодиник том морт ортысааныс нинюмон оз торжав мукод мужикжасыс, керлезыс-кылдчыжасыс. Сылон сешома-жо гожжалома чужомыс, сешом-жо гырысое кабыржасыс, сешом-жо зумыда тувтчало кокжаснас. Сод ној гачыс да ној пинжакыс выл код брөдныскөд висталоны: тајо том мортыс оһи шојтчо, оз ужав, көв сө-лөмыс і пуо уж вөснаыс-да. Сіјо кыло нүжөдіс јортыслы жугыла пы-рыс.

— Аски асылөз-өд зик прөста лоо овны... кыз-тон пөраыс колө нинюм кертогыс.

Сесса неуна бергөдчыштіс улөс-нас, вөјтіс чуңжасо жеңидик щөкыд јурөі пыщкас да гырҗанас пызан до-ро пыкөмөн чөв пукаломөн кутис зоргыны өви местаө.

Матын пукалыөжас сінжаснысө ну-лоһны сы выло, адҗоны сылыс быд вөрәом, мурталөны сіјо јурывсааныс кокулөзыс, мөвпалөны, арталөны, му-көдыс јона шенҗөһны, вашкөдчөһны аскостаныс өвитор јылыс:

- Етащом томнигыс?!
- Виҙөһныс-өд абу і јон...
- Сурс кубометр?!
- Унжык-на-а!..

— Ме чайтлі, меса тајо, Карманов јортыд, ошкод щөг, багатыркод јон да,—вашкөдө өви том морт мөдлы.

Антон Васильевич Карманов јортөс Крапаста став ужалыс јөзыс төдө. Төдө кызі вөрфронт вывса геројөс, төдө кызі вөрлезан программа сурс кубометр дорыс унжык тыртысөс, төдө газетјас пыр дај јөз кост сор-ныыс. Сіјөн і оһи сымындаоһи виҙөдө-һны сы выло, ошкөһны сінжаснаныс, а мукөдыс весіг шенҗөһны.

Да. Карманов јорт абу зев ыжыд тушаа, абу пөрыс, абу вывті јон, абу ошкод щөг, абу багатыр-һи.

Карманов јортлы оһи кызкыкөд арөс. Революција дырји сіјө ічөвік-на вөлі котрало школаө. Велөдчис сіјө һол во, витөд вөсө прамөја велөд-чөм ез-һын ло, һига һи, бумага һи, карандаш ез вөв секи-да.

Карманов ічөтысаһи вөлі суе ужав-һыд. Дасһол арөсөн сіјө сортовөј діһын-һин батыслы отсасіс, а бат ку-лөм бөрас, дасејим арөсөн ас кежас-һин ужало.

1926-өд воһн Кармановөс вөсөм бөстліс. Кујліс төлыс мөд, весіг кув-һы вөлі чайтоһны врачжасыс. Кызкө-тај со ловја-жө колі, сөһын ез кут кыв-һы.

Вөрын ушалөм јылыс Карманов вистало:

— Ужавһныс ескө мө петлім сен-табр 27-өд лунө, сөһын секи ег пыр ужалөј, һедыр ужалам да горто лет-

чылаам вөлі, олам вежон, а мукөд дырјиыс кыкөс. Воҗык һолон уҗа-лім өкмыс лун, вөчим 180 кубометр, а сесса пыр кыкөһ, сочкөд.

Луннас сочкөд вөчам вөлі 10-12 кубометрөз. Вөрыс шөркод вөлі. Бур вөраһныс ез сурыла. Тамындасө вөчам вөлі кыресөмөһ, а кор кутім ужавһны кыресөтөг—вөчөмыс кыптис 13-16 кубометрөз лун. Кык мужиклы-кө ес-кө луннад 15 кубометрыд ещавылө-һын артмис, кыресөмөһ-на.

— Карманов јылыс пріјомщикыс шуө:

— Ме, зонмө, уна во-һин вөрад ужавлі, уна кер-һин менам сін-пыр муналіс, сөһын ташөм чистөја, мичаа да өкуратнөја вөчыстө-ег-на адзыв. Тамында вөчыс јывсыд ескө весіг і думыштһныс ег кужыла-да. Виҙөһныс өд, бытөтө, оз і өдјө уҗав, оз і тер-мас, а зев өдјө содө. Сесса Карма-новыд плантөгыд нөтчыд оз колтчы. Сылон век ем план: төлыс кежло, вежон кежло дај быдлун кежло. Ас-ыыс план тырттөмсө Карманов оз і ве-ріг: „шуикө—ме тајөс вөча-һын“—чо-рыда вистало.

Вөрын бура ужалөмыс Карманов јортөс первој преміјүјтіс Обисполком.

— Тајо костумсө сетіс,—індіс ас вылас Карманов,—сесса леспромхоз сетіс сөм 100 шайт да ульесхоз 25 шайт. Леспромхоз көсјіс сетһны вејал-ка да ез-на во. Оһи сесса курортө ыстоһны,—һымкода пырыс помалө Кар-манов.

Ариас, ужавһны пегігөһ codeурө вө-лі повзөмаөе ыжыд нормаыс, оз-пө тыр шуөһны. Карманов кутис сөравлы-һны најөс, көчјас моз-пө быдторјыс повзөмһныд, дај пыр вьлшавліс, кыт-чөз најө ез збыльвыло бостчыһны уҗас, а мөјөһ кутисһны збылыс, сөломсаһи уҗавһны, ударнөј бригадајасө котырт-чөмөһ—унаоһи кык норма тыртисһны.

Вөліһны і мөд сикас јөз, кодјас і оһи-на пиньысө сојөһны Карманов выло.

Најө пиньысө веқыштөмөһи чөвталө-һны,—те вөсна-пө лоі керлезһны петһны, те вөсна лоө гырыс нормајас тырт-һны. Те-кө-пө еһи пет вөрас—ескө і мукөд щөщ ез петһны.

— Локтан во арсаһныс встречнөј план кыпөда еща пыд-ді сурс кубо-метр выло. Партијалон сетөм прог-раммаыс тыртһны поҗана дај тыртам мө сіјөс локтан во содтөдөһ.

Сөһын өвитор јылыс Карманов јорт куртчасөм пырыс моз сорнөтө:

— Јершов јортыд медорыс воҗык тыртчис сурс кубометрад. Сізім лу-һөі менө панјис сіјө, сөһын бөрас ог-төд унаө вөчис. Менам сочкөд вөчө-мыс лоі 1083 кубометр да кыскөма 567 кубометр.

Сарізөһи ічөвтө јөзыс,
Кисөһны кыввез, кыз зер...
Гөрд бі јүгөрөһи лун өзјө..
Олаһны кысө вил сер.

Темпез да выһи!
Сөлом еһи кынт!
Біпурөһи өгралө кад,
Чужөмсө вежө посад.

Молотыс көрт куҗа колөскө,
Пыротчө шомө өжыһи,
Стројкыһи цемент шы болөскө,
Осөө Кузбаслаһи өшыһи.

Талуһна лун:
Темпез да выһи!

Рез-паз жуғалө скала,
Вил туютө һындамө ва!
Луһис лун течам із ізлө,
Кар шогмө, завод гігант.

Пырім мө социализмө!
Міјанлө—абу іган!

Талуһна лун:
Темпез да выһи!

Һол воөһи вөт вөса план!
Пічө уҗ сетөһи і тан.

Трактор шы пеллөзө пырө,
Раҗөһны јөррез, межа...
Вил зыкөһи паскыт ЫБ тырө:
Пөмтөм пласт—уна со га.

Шушкө зөр роз:
Оһи колхоз...

Вежсө важ морт і семја,
Шогмө вил мөһи, вил страна.

Гыріс моз оланө пырө,
Вөт туюө—җардө һол во.
Гыріс уҗ муһи ва нырөһи.
Гымалө зыкыһи завод.

Вөт вөса план
Сетөһи і тан.

Высінһым міјан оз ор.
Пөдтыһны міјанөс?—Гор!

Оһна кад уҗ выло корө.
Мө вермамө муез і ва!
Дорам мө, пессөһын дорам—
Өлөдкритөскөј страна!

Талуһна лун:
Темпез да выһи!

Аззывліһи етө те јорт:
Ужалө машина-морт!

Чепсаө, куртчалө кывсө
Бөбөсаөм капитал класс.

Міјан Сојуз выло јывдө
Горшаныс куавлаһи тас.

Арміја гөрд
Јурсө оз мөрт!

Крепыта виҙө пішчал,
Арміја чорыт, кыз сталь!

Миллон ужаліс јөз уҗыһи...
Кинөһи-һө пым вөһи оз піч?!

Партија нуөтһны кужө
Вескыт полівика виҗ!

Талуһна лун:
Темпез да выһи!

Вешталам керөссөз мө.
Јуковтө ва выһи кі!

Вермам!

„Енө бөрүнтчөй врагыс, ен уеөй дукнад торја
неудачајасыс.

Регыд вылыс мөдам мерајтчыны еіланымөн за-
клатөй врагкөд

Мед олас револютсионнөй тышкаөм!“

Р.С.Ф.Р.П. Петербургса Комітет возваннөыс
1905 вога револютсја куза.

Лептимо морөсөс, пужимо сојнымөс,
Рафсытөм гөрөдөн котыртим вын.
Петкөдим ерд вылө оломлыс дојнымөс—
Некодыр зөбөмнав сыыс он мын!

Војывсаң-лунвылөз, асывсаң-рытылөз
Отпырјөн кыптис робочөјлөн јур...
Гөрд знамја сынөдөз лептысис вылөз,
Тіјан палачјаслы, бурөн оз сур!

Ми, пролетарјас, веокыда доңјалам
Тіјан, палачјаслыс, быдлунја уж:
Коммунарјасөс гуө ті дугдывтөг конјавлад
Револютсја мед воөө оз вуж!

Регыдөн гада ки аонытө шымыртас,
Һајт піө ставнытө талалас тан!
Гымыштіс чорыда... Потыны кымөрјас...
Тіралө мист ещөн муыслөн бан...

Нырјассө нүжөдіс, сінјасмс бызгылтчө
Пинјассө јирө двуглавөј орол...
Гыж костоыс мусарыс уванө быгылтчө
Лөсөдчөм мынны, ознын дыр ов!

Петисны ерд вылө бат-мамыс челаккөд.
Ставыслөн өөлөмас өтөама мөві:
Сарскөј трон путкылтны, шедөдны вөлатө
Кушдөм көв жертваө сјө оз сувт.

Кельид гөрд знамјаөн улчјас гызысны
Марселјеза шыме тіралө кар!
Эксплоаторјас эмеј ещөн шыгысны...
Лөсөдчө „пірујтны“ вір јуыс сар...

Бордјассө паскөдіс, гаркытіс гораа:
„Петлаө, турмаө, лылыны, суд!
Гөрд знамја пөрталөј кок гартан дөраө!—
Көсөјоны шедөдны мезлун да шуд!?

„Компіс“ пілаөн ородөны пу

Воівывсаң-лунвылөз, асывсаң-рытылөз
Двуглавөј ороллөн уекөдчис рат...
„Раз! два! Пяі!“ Улчјас шојјасөн тыріс!..
Пулемјот, вагајка... „Вот благодат!“

Комын сурс мортөс сек вір піө пөдтісны,
Турмајас тыріны... Гөгөр разгул...
Эксплоаторјас радлөны јөктөны
Быдлаын молебен, віна да сур.
Сөд празник „зев гажа“... јөктөны шој вылын...
Пөдтісны вір піас револютсја өд...
Кывзөј жө, кырнышјас, регыдөн ті вылын
Зарніа шондыс лоас смөл өд!

* * *

„Победаыс колө мјан сајын мөд вооруженнөј
востаннөын“.

В. І. Ленин 1905 вога револютсја јылыс.

Пролетарјатлөн вірыс шорјасыс косміс
Өкмыс ва бурдөдіс јай вылыс дој,
Оломыс вежөрөс јонжыка востис
Крепамміс мускулјас, нүжаліс сој.

Ымралө морөсын мез вөсна төждыөөм.
Булкјалө ключ ещөн сөнјасын вір...
Тырмаснын, јортјасөј, гусөныд пөжсыны
Вөчламө ерд вылас гажажык пір!

Тувсов ва ещөн револютсја ојдө,
Луныс лун паскалө классөвөј тыш...
Со сарскөј правітелство враг јылыс мөјдө —
За „веру, отечество“ паніс сек тыш.

Өвік тор быдлаоаң дугдывтөг долөны—
Австро-Германтсылы сетны отпор...
Војтырсө смерт кіө фронт вылө коллөны,
Мед јаммөдны револютсја шор!

Господін Капітал озырлун пөжалө,
Усласө быдлаө, оз учы вој...
Снарад, пулемјот, молитва да вежава,
Морт јайыс стусен, окопјас да тој...

Ленинлөн прызвыс фронт паста муралө:
„Класс-класслы паныд! Банфитјаслы пом!
Код вөлі војнаыс озырлун куралө,

Сылыс ми пыр кезлө тупкамö вом!
Помалам юртжасöй немечкөд жирсыны,
Тырмас-нын морт шоюн вынесодны му!
дугдамö озыржас эеп вöсна пурсыны—
Аслыныс коджамö пыдöжык гу!“

Ленин салдатжаслыс вежорсö востис,
Петкөдис ерд вылө—код мижан враг,
Робочöй класс сы борын крепыда боегис
Ас кias озырöс назодан слаг...

— За веру, отечество“ косасö аонид,
Мижанлы вераид—морöсö пурт.
Мижанлы отечество—турмажас паскыд
Быдлаö стрöйтöм еöd щем со, сук....

Огыртö велаид жöв кион куравны,
дас миллион вогтырöс гуалид ти“.;
Гымон мөдис революгсия муравны
Öзjөдны сөлдөмас быдöнлы би!

Вир пивн пусöма кельид гөрд знамжамд
Кыпöдчис сынöдö, савкжалö дон...

— „Еј, пролетарияс, мездунја пламјаö
Путкылтам двуглавöй ороылдыс трон!“

Чард бион сөлыштис скöра Аврора...
Со, тонö, кысөоны вит броневик...

— „Еј, пролетарияс, мезлунтö дорам,
Вескыда нуөдö вожд болшевик!

Кельид гөрд знамжамыс кырнышыд копыртчис,
Зарни коронаид муну пус-пас...

— „Еј, пролетарияс, Ленинкөд котыртчöй,
Талунја лунсаң—Советжаслөн власт!“

Вир жувыс кырнышöс сумысö нукуылтим,
Пазöдлим быдламыс чераылыс вез...

— „Ми, пролетарияс, мырд олөм путкылгям
Талунја лунсаң свобода—девиз!“

* * *

„Уралын да Сибырын робочöй-крестанамыс радлө
ны советвласт сувтöм куға. Сöмын сижö чышкö
көрт роскөн егав помещичей да капиталистическöй
сволочжассö, коджас зикöз мучитисны жöсö нар-
титчöмнас, розгадн“.

В. I. Ленин—Писмö робочöй да крестаналы
Колчакöс победитöм куға

Революгсия гын выль война чужис,
Озыркөд косасöм оз помас век.

Саркöй воинаид—гражданскöйö вужис,
Класс-класслы паныд ускöдчис сек!

Капиталистжасымд воисны öткывжö,
Немеч-француз костын бырi сек кос.

— „Пурсыны аскостын пондамö мыла—
Враг мижан öтi—Советжаслөн власт“.

Воивысаң—Ангмija, асывоаң—чекжас,
Рытысаң Польша да немеч банкир...

Быдласаң ми вылө верзöны штыкжасөн
Робочöй властыдлы коджöны жир.

Верзöны—верзö ти... Верзöмөн кыв кутим,
Мижан республика жуј сек оз виј!

Республика доржыны морöсөн сувтим,
Код вермис војутны—ез ов сек сиз!

Красноармејтсы, партизанскöй налотжас,
Ворошилöв, Чапаев, Буденный—

Бандитжаслыс чегеытöг течисны нопжас,
Верзöмыд сувтис зев налы дон!

Шор ешон дугдывтöг визытис олöмыс,
Вешимö вифтö, окопжастö, тој.

Төв руыс разöдис порок шын сынöдыс,
Штыкжасөн пазöдим бандитжаслыс рој...

Миллерыс паскыд плеш воивылын куштимö,
Сибырын штык улö сурi Колчак;

Фрунзевид Врангелöс топыда вуштыштис,
Феникинлы четгöзыс оетим щелчок...

Нöжжöникөн му оинмыс мөдöдчис ежсавны

Тырны снараджасөн коджысöм гу...

Мөдимö шыньол азам вылө вежлавны,

Шылöдны бомбаөн парсалöм му...

Помасис празнык пушка—снараджаслөн...

Скөр пулемютжаслөн тупкысис вом...

Трубасыс еновтöм пабрик—заводжаслөн

Мөдöдчис гартчöмөн ыпкыны щын...

Шож вылыс ракажас лебисны jeneжö,

Төврунас воссыштис шондилөн бан...

Штык да револьвер станок вылө вежимö,

Сувтöдим кок жылө путкылтчöм кран.

Белöй бандитжаслөн ызгöмыс öлдöчис,

Горбаныс течимö выль ыжыд „воз“...

Гөлдөмсаң ыпкөмөн релс куға мөдöдчис,

Вакег тыр, мөлдөдөм, сөд паровоз.

Воинаид помасис... Шожтчыны абу кад!

— „Еј, качегар, котолтö вай шонты“!

— „Шактер, воис шактаад летчыны кад!

— „Еј, пролетария, көзайственнöй фронтö“!

* * *

Став капиталист государствожас көзайство кыпö-
дан вит вога цлан лыдфисны утопиади, артмытöм
торжөн (газетжасыс).

Америка збојмөма, дугдывтöг сылө:

— „Вит вога план сижö артмытöм тор!“

Европанын жöлдга муралö кылö:

— „Визöдлам мижанöс вөтöдад кор!“

— „Кисмытöм вежорнад вывти-нин збојмөнныд,

Пуктанныд ас вогад артмытöм тор.

Көсжанныд мижанöс вөтöдны, ордjөдны?

Визöдлам мыј дыра сөнныд оз ор!

Сынöдын лебалаң планжас ти лөсөдад,

дугдöй-жö жөзыслы петкөдны веш!

Кушмытöм сөлалы порттö-нын пөсөдад,

Стен бердö сад журөн нöгжанныд плеш!“

* * *

„Абу сецдем крепостыс кодöс оз вермыны бост-
ны болшевикжас“.

Сталин.

— „Тижанлыс мөвпжастö важысаң тыдамö—
Мижан гражданскöй воинаид оз вун!

Социализмö öдjөжык мөдамö,

Пержамö гырыс победа быд лун!

ВКП (б) повтöг вескыда тувтчалö,

Ленинлыс сөстөма кутö девиз!

Каржасыд сиктжаскөд топыда житчөмөн

Збыл вылө тецöны социализм!

Болшевикжаслөн көсжөм вөчөма лө

Көв ти-и торкалад сен, господа!

Ми повсын ужалөм—геројство да слава,

Совет республика—царство трыда!

* * *

„...Мирас став странжас пыщкыс сöмын СССР
ыжыд гын кыптö крупнöй промышленност...“

„Мижан политика—мирөн олан политика. Сижöс
кутам нуөдоы вога. Нөтi вершөк му мижанлы оз
ков. Но i асыным мунымöс нөтi вершөк жöзлы ог
сетö.“

Сталин—ВКП (б) XVI еездлы политотчот).

Лептимö морöсөс, пужимö сојнымöс,
Рагöйтöм гөрөдөн котыртим вын...

Ез вöвлы местаыс ми пöвсын ојгöмлы,
Оз сувтöд мијанöс некущöм стын!
Муыслыс чужöмсö релсјасөн вөнöдам,
Волгалы шуамö: „мöдарö кеж!“
Нартитчан вынјöрсö снeпp јулыс лөнöдам,
Книга, култураөн весјам кыт пeж!

Тиралö эеп вöсна, өтен бердö камаоö,
Лöсöдчöм куписыс четчыштны фopд...
Харковын тракторстрој регидөн помасö
Вынјöрнас мирыслыс боостас рекорд!

Кулак парачитöс тракторөн нырöдам,
Ес-Ес-Ес-Ер лoö—дорвыв колхоз!
Эксплоататсја вужјöзыс бырöдам,
Нтаң јöрны мöдамö фабрикын моз!

Лок вöвјас тракторөн регидөн вежамö,
Сведјаслөн гөр агас мијан оз туй.

Пондамö рандамөн небуöдны ежасö,
Индас комбајныд коммунаö туй!

Чард биөн радио гөгортис мусарсö:
„—Тыртамö нол воөн витвoса план!“
Капиталистјасыд јрöны пинјассö,
Отырөн сöлалö полшаса пан!

Гудыртчис сынöдыс, дугдывтöг выјасö,
Шондисö сузöдö нерплөн фонтан...

Сетим детердинглы гөсвинзи прамöја—
Жын срокөн тыртимö вит вооа план!

Электро-сверлоөн му пышсые јöрамö
Кöкјамысдас миллион тонна из шом,
Техника подвылын выл олöм дорамö,
Колтчöмлы пунктöма нем кежлö пом!

Выл шахта, выл завод, электростантсја,
Кöрттуй, мартеновка, ајероплан...

дас со нeламын-тракторнöј стантсја...
Адзывтöм öдөн ми стрöитам тан!

Витво даскöкјамыс выл завод-фабрика.
Помалам во чöжөн, сувтöдам строј...

Со, большевик öдөн кыптö республика,
Корыс Россиялон гуавсö шој!

Илличлөн лампочка ловзöдö сиктјастö,
Илличлөн индöдјас мијан оз вун!

Ми Иллич знамјаөн петамö пикјасыс,
Илличлөн партия бокö оз мун!

Капиталистјасы аттö ми висталаам—
— „Витвооа планним—збыл вöлөм теш!“

Кывзöј-жö, Молотов сы куза висталö
Вескыда-клеб сол јеш-да правду-пö реж!

Чугун, сталь, прокат да хлопчато-бумажнöј
ткаң куза витвооа план олöмас пöртчö нол воөн.
Цемент кузта—куим во да жынјөн. Электричество,
изшом, торф да сакар куза—куим воөн. Нерп,
ыргөн, машинајас, автомобилјас, тракторјас, виңму
ужалан машинајас стрöйтöм куза—кык во да
жынјөн*.

Молотов. (Правителстволөн VI СССР
сјезд вылын отчот).

Абу мөј теш тајö: нүжöдмысч—чинтамö,
Вит пыдди урчитам кык воа срок!

Аттöсö со мыјөн тјаналы мынтамö—
Победнöј лыдпасөн плешкамыд клоп!

Гырыс успехјасыс быдөнлы тыдалö,
Сöмын тај нүгвиклөн былалöм сін.

Мöдарö: деб сылы—кырнышөн лебалö,
Повзöдчö, оз адзы јур сујан ин...

Былалöм сінјаснас туйвывеыс кежисны,
Нүгвикјас воштисны классöвöј ис...

Ленилыс туйсö—кулак туйөн-вежисны...
Врајјасыд горзöны „Бухариналы, бис!“

Ымралö морöсын уж вöсна тöждысöм,
Вылöжык јурнымöс... Врагыд öз уз!
Мијанöс конјалиг оз, мајбыр, нөжмаыны
Ми вылö кјаныс зев налөн куз!

Капиталистјасыд чардыс моз повзисны—
Ердасис, шеди сојузнöј бјуро...

Серт, сөкö, кракөтнас мијаны совзисны
Сöмын... вескалі аслынмыс бура!

Женеваö „ангел мира“—öс нуöны—

Сылыс сен дугдывтöг лeчтöны гыж...
дас нолöд во лөжсö ми јылыс шуöны,
Интервенциялы корсöны мыж.

Бриан „Европа комитет гөгөр нокөб
джојсон Хикс весиг војсö оз тöд
Торгпромыд промпартия ловзöдö, шөгөö:
—„Ес-Ес-Ес-Ер вöсна шондыс сөд!“

Пуанкаре бомбаөн мир паста көзö,
Маршал Пилсудскöјлөн—војна i дум...

Крестөн да нагајкаөн папа Пij жöзö,
сгaдa Сам демпингыс лептис—со шум...

Тајö став гадјаслөн öтсама колöмыс!
Сöветјасöс шырзыны пус-нысö пас...
Мырда уж, зескөдöм виçкöө волöмыс,
демпинг... Став „предпосылкаыс“ дас!

Вочакыв тјаналы Сталинлөн зев тöдса:
—„Вершöк му тјансаң нөтi оз ков!“

Ковмас-кө дорзыны Сöветылыс гранитса
Краснаја Армöја шуас—Гöтов!

Езысөн зирдыштас, сынöдö кыпöдчас,
Шывгöмөн мөдöдчас „дадеңка Клим“...*)

Коркө-кө, гадјасöј, ми вылö ускөдчад
Саммамö дон плешкад тувјавны клин!

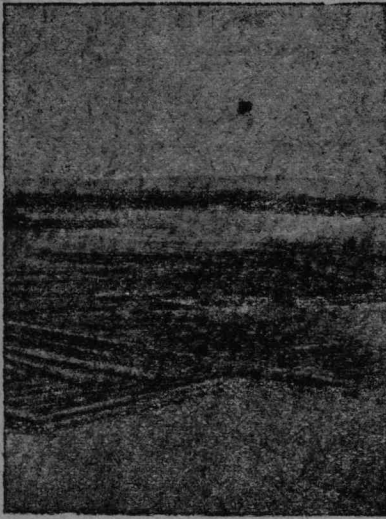
* * *

Акиң пи.

*) Эксакадрија Клим Ворошилов" нима.

„Компис“ пилаөн ордöны пöрдöм пу

Т Ы Ш

Віст Луздор Васлөн

Рөмдө Пожөмјаслыс туганјаснысө муртса-нын малалө шөнділөн жынјыс. Вөрлыс көзыдысла тірзө, чіткыртчө. Пөткајас пырөмаөс репасјасө, эверјас сіз-жө зебеөмаөс асланыс позјасө.

Көнкө ылын, муртса кылыштис јөз шы. Сдук кежлө лөныштлис. Сесса бара кыліс. Јөз шысө веветис вөвјас-лөн корскајтөм да доф шыјас сіз-гөм шы. Струна туж куэа, пожөмјас костгі, мытчыөс көкјамыс вөла, орја-валытөг јужгөны кертырөн.

Вөвјасыс гыртөмаөс, налөн руыс туж куэа кымөрөн колө. Доф тујыс быд вөла бөрын југыштө, војса гы-өрыс топалө. Мед бөрја вөла бөр-саыс чукөрөн, кор сурө дуріг моз, летчөны куім ныв да өтө, ар кыэа кымын, зон. Чужөм гөгөрныс, өінтасја-сөдыс-і, ставыслөн гыртөма. Бытөө лышөдөма да нөшта на мичмөдө ае-нысө.

Мед ыжыд нылыс восков мөд колтчөс да гөлөс жыннас чукөстис том мортөс:

— Олөксан?

Олөксан шпынјаліг моз бергөдчөс нывлаң аңчөсылыс збылпырса ві-қөдөм чужөмсө, гөгөрвоис, сылыс мог-сө да вескыда пондіс өінјас вылас віқөдны.

— Но мыјнө, Аннук, көсјан віс-тавны!

— Кывзы, Олөксан, те он-өд төд, кычө кыскасөны Окул Васөјасыд. Налөн-код бур вөвјасыс мјјан вөр-лезан артелед некодлөн абу, а најө мед ешаөн кыскалөны. Ме төнзө лө-савлі Опрөсөкөд өтлаын летчыны

кертырөн да сіјө вөлі шуө: мјјан-пө батө нинөм вылө оз сөвт ыжыд доф-тө. Век көв-пө-өд мырсы, Отө нор-ма ештөдан да мөдөс індасы. Төв-быднас-кө-пө договор сертыс көсјы-сөмсө вермам лезны јона-нын сіјө бур. Мө-пө-өд абу-на татчө сурөма-өс. Бригада-пө ужалас. Сесса-пө мө-јан вөрөд заграничаө некытчө оз ін, Америка-пө зікөз өткажітчөма нөбөм-сыс, прөста лезам.

Аннук мыјкө нөшта на көсјис віс-тавны. Ез удит, Олөксан эүгіс.

Ме тајө кывлі-нын, Аннук. Јортјас-көд сорнітөм да талун-өд сы вөсна кыскаса, мыса колө віқөдлыны, ку-щөма кыскасөны да озө-ө көсјы код-кө опозоритны мјјанлыс артелемысө парвіја воэын. Од бригадаад мө сө-мын-на көкјамыс вөрлезыс. Бөрөі рытнас ставыс лөө төдана, Аннук.

Аннук воча нинөм ез шу, сөмын јурнас доккытліс да тєрыба мөдіс вөтөдны вөвјасө. Олөксан чігарка гартіг моз термасөс Аннук бөрсө.

Недыр мысғө көні сулаисны удар-нікјас, бара мөдісны лузгыны кер кысқысјас. Татөны абу-нын понса вөлајасыс, а өтө кыкөн.

Быд доф бөрсө-јамщөк. Кыскөны быд ногыс: кодыс бура, кодыс і не-кытчө шөгмытөма...

II

Вөр кыскалан туж вожаліс. Вожа ла нинын, кос пуө черјөн лөсыштөм в ылө, лөз карандашөн гөжөма: „Вес-кыдыв-баракө: шујгавыв војвысва деланка пелөсө“.

Гөжөдөан кілометра жынвыјын, гы-рыс, сук пожөмјас пөвсын, метра паста „дінјол шор“ дорын грөмвіқө выл барак. Баракыслөн стрөј-баыс колан воа стрөјбајас сертө јона нин бур. Кык пөвса сөклаөа гы-рыс өшынјаса.

Вескыдларорса вежөссыс көрт струбапыр пуркјө щын, сөмын кө-зыдла ылөз кыпөдчыны оз вермы, метра дас выја і вошө.

Барак гөгөрөс вөчалөма лыс ве-та да бөкјаса вөв гіднајас, вылыса-ныс лымјөн тыртөма да зік урпоз кодөс віқөднысө.

Шордорсан, понөмјас пөвсті, был-кытис кыкнан кіас ведрө ва тырөн сөд тошка, рамінөч чужөма, мужік. Пыріс вескыдла дорса жырјө, кытыс вөлі петө щыныс.

— Бара-на тыдалө талун сөкыд-жык ужыд ештис.—Шуис ва пырты-сөм да чігарка гартыштөг моз пук-сөс лабічө. Секкөстө өзөсөд мытчы-сөс сынавтөм, пөрыс јурөс стөрөж-лөн.

— Но...е Одрөјөвчлөн талун ва-рыд тыдалө вајавсөма-нын. Пырігмо-чыс шуис дөдө.

— Воы, воы, Петрован... Талун өд енна буракө пыравлы меордө. Та-лун меным торја гажа да долыд. Мыса волас жө кадыд: вөрөын і ку-щөм удоволство. Вөртө ічөтысан лөз-лі... со пөрысмыны-нын сы вылын мөді, зор јурөјас јурөч чужөны, сө-мын... Ок, лөкжө вөлөм важ пө-раыд: щын, најт, эескыд, көзыд... Рытнад воан да кын төрөкан-моз чөврасан чөм воэад. Овлөм... төдам. А өні со керкаын горнычакөд, лампајасыд вој, вој куслытөг сотчөны. Нем овлі, часө ег төдлы, а танө тіщ-тощ, тіщ-тощ кылө сөвенмын. Візөд-лан, кор-нын колө воны јөзыслы. Сек кежлө і ештөдан сојантө. Воас-ны. Оз на ештыны веөіг пөртчы-нысө, а лөктөны-нын тастіјасөн.—Но—шуасын—Одрөјөвч, мыјөн-нын та-лун вердыштан.—Сојасын-јуасын сөс-са, поэө і шөйтчыны. Кодлы дыш на учыныс, бара со лыдфөоанөн өм.

— Сіз-сіз, Одрөјөвч, зік вескыда те сорнітан.—Јурнас доккөдліг моз, пыдысан шуис Петыр.—Ставыс өнө вежөс. Бөстам көч өнөја том јөзөс. Олөксантө жө і бөстам тенөсөд, сөу-лунлаыс-өд сылөн өінөсыс бі петө. Бригадаад-пө медө јона ужалө. Со те-ныд өталө пусөныд, став продук-тасө лыддө. Некоп езна вөвлы, мыј коды-кө-пө абу тырөма, лөбө мө-шалөма. А өд сојыс лыдыс пыр вежлаө. Олөксаныдлөн, мајбыр, ста-выс учөтын. Мыј мө төдләм, мыј ад-зывлөм? Нинөм өгө! Ме ачымөс і бөста. Мамө дөва вөлі. Даскык ар-сөз ветлөдлі гачтөг, куэ, дөра дөр-рөмөн. Гөд гачыд кыэ өтөк арөсын сомын лөліс. Вічкөө мунны да сура прөщөкјас кежлө вөлі сөдфөыс са-датскөј гачсө гачавывла.

Грамота јывсөд өг і кывлы веөіг. Медса бур тор секі том јөзыдлөн вөлі картөсөм, арја вылын быд јө-рыс сөркнө сојөм да. Ок өскө ар не-ламына-на-кө вөлі, боотчывал на өскөн лыдфөысны, гөжытө велөдчыны.

— Еналы, еналы Петрован, мыјещ-нын кадыс візөдлыны колө—шуіг-көстө јуркөнітис Одрөјөвч өзөс сајө сөсөа бөр пыріс—12 час-нын. Колө мөнам пуны бөстчыны.

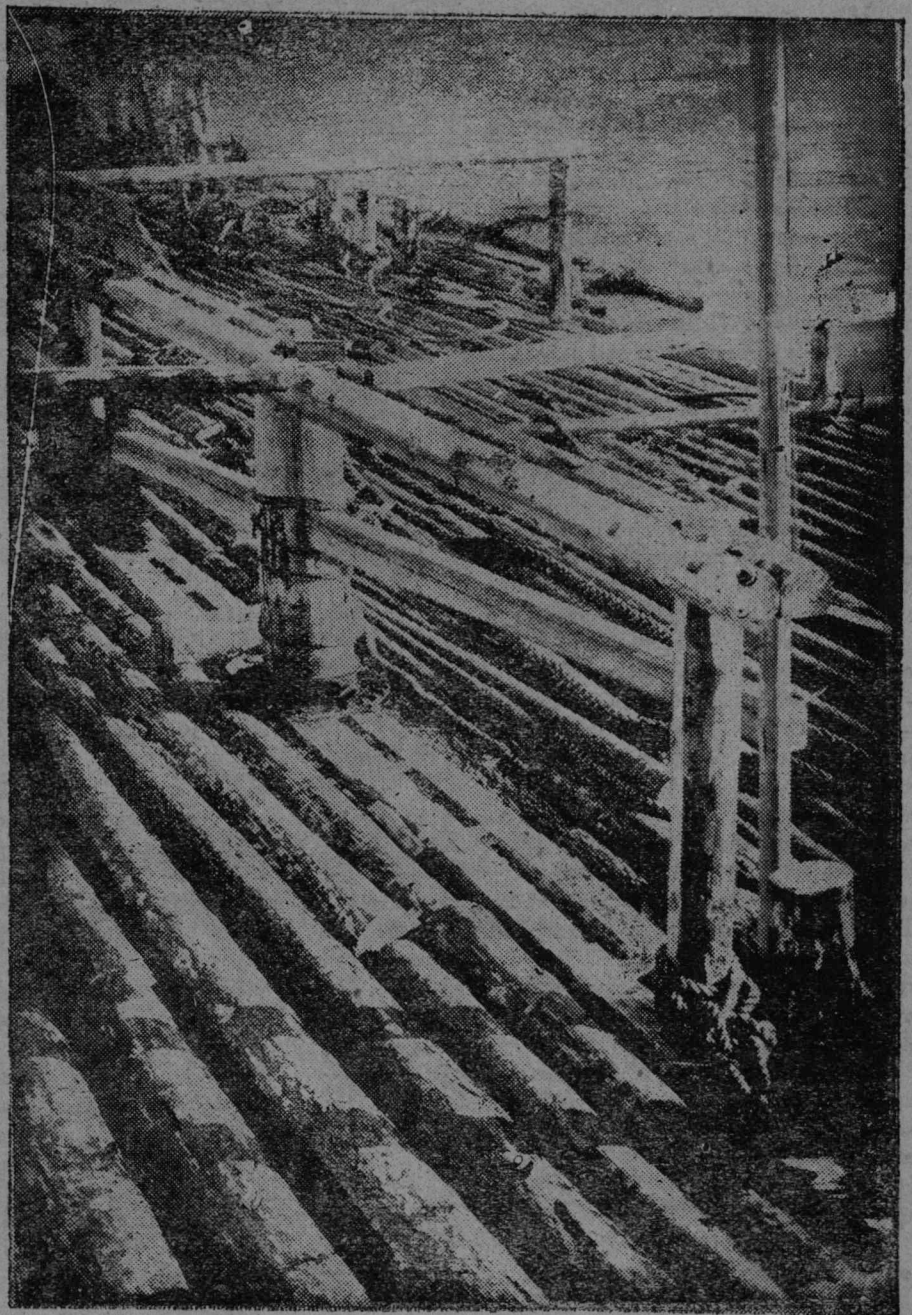
Пачын өгыралөны шөмјас. Шөрөыс тувкөдлөд лөз білөн медбөрја лөлыс. Көзыд јөа ва пөртјас шөналөмаө-нын. Ваыс бөсөө бергавны, жеждаммө, бытөө ізвеска кодкө созтырөн пук-төма.

Одрөјөвч сојјасө пужөмөн леп-таліс пөлсаыс көтөдөм трөска чері, мөд пөлсаыс сөдөдіс бөрсө ва да бросасө пыр-жө өшөдіс пуан пөртјө. Тазјын асөыс өчөрөдсө трөска пөјө відчысө вөчөм картупел. Пачын ба-ра-нын гажаа пондіс трөчкөчыны по-жөм пөсјас.

ВӨРЛЕҖАН ПЛАН КОМИ ОБ-
ЛАСТ ТАВО ТЫРТИС 100% УН-
ЖЫК. ӨНИ МУНО ВӨРЛЕҖӨМЛӨН
МӨД ЖЫНЖЫС — ВӨРКЫЛӨДӨМ.
ЈУЛ 5-ӨД ЛУНО КОМИ ОБЛАСТ-
ЫГ ВӨР БӨЖСӨ КОЛО ВАЈӨДНЫ
ЈАРЕНСКО

БОЛШЕВИСТСКОЈА НУӨДАМ
СПЛАВ.

ВӨРКЫЛӨДАН ПЛАН ТЫРТО-
МӨН GETAM МӨД КАМГУН КЛАС-
СӨВӨЈ ВРАГЈАСЛЫ.

Серпас вылын: Ежва куҗа кывтө
лотовка.

Фото Исаковлөн.

Петыр нинөм шыастөг петис пусан
вежөсыс, тыдалө пыр-на мөвпалө
важја кадсө. Пырис јөз олан вежөсө
да мыр-моз сувтис жоҗ шөрас. Гө-
гөр мыјкө виҙөдө, бығгөкө первој на
пырис да төдмалө керка пышкөссө.
Сылы паныдөн вөлі тыдалө торја
вежөс, первојсө тыдалө шуламабе-
костысан вежөс улө. Өни сени гажа.
Восөа өзөсті тыдалө стенисы пла-
катјас, Ленилөн да Стаминлөн порт-
ретјас. Пызан помын кујлөны гаҗет-
јас, журналјас. Жажын дас кымын
карандаш да тетрајјас. Петыр мед-
јонасө виҙөдліс жажјас. Журис мыјкө
гудрасө: мыјкө абу сылөн, мыјкө сійө
төдны көсјө да ысқыз оз вермы. Ар-
са пемыд војөн кымраө мөвпјасыс.
Виҙөдліс шујгаладорас—нинөм вылөсө
ез аҗы. Сійө-жө нарјас, пызан, пын-

зан вылас сійө-жө лампајас. Нар вылын
чукөрөн, чукөрөн уҗлан көлуј. Сө-
мын талун кышыҗык каҗитчө. Пы-
заныс — җик-на бығтө выл пызан,
өшыныјас-торја гырысҗыкөсө.

— Төвбыд олі і өнөз ег каҗавлы,
кушөм бур да гажа вөдөма тајө кер-
каыс.—Думыштіс Петырид. Виҙөдліс
нөшта векеыдладор вылас, сек сійө-
жө аҗис, мыј і шујга вывөыс кинас
шөныштіс, виҙөдліс часы вылө да
пырис гөрөд пөлөсө.

Пызан вылыс бөстис журнал, чун
помјасөс сөлыштіс да 4 арөса че-
лаҗ-моз помдис виставны, серпасјас
корсны. Сөлөмыс пөс лыҗыны,
сөмын оз куҗ. Кадөн вынышчылас
горөдны асыс гөгөрвоана ногөн да
бөржө лөнас. Шурк бергөдчис жаҗ
дорө тетрајјаслач. Мөвпнас көсјө

пырыспыр-жө төдмаены шыпасјас
тетрајјасыс.

— Со, тај көні ладыс.—Нимкод
пырыс, шыасис асыс да мөдис вөд-
лавны мед возза гижөдјас, неважөн-
на, ачыс-код-жө нөтө төдтөм војтыр-
лыс. Сөмын најө журналјас дорөыс
мөстөмҗыкөсө. Кушөмкө җиткылјас сө-
мын, гөгөрвотөм торјас.

Нинөм ез гөгөрво. Тетрајјассө лө-
сыда пукталіс местаас да пөрыс,
крука чунјаснас помдис лутјыны аг-
асыс јүрө. Гөгөрпөв нөшта виҙөд-
ліс, дај петис сетыс. Мөвпнас кодөс-
кө мырыскө јорны тыр ускөдчис ас-
лас волпас вылас.

III

Өлөксан локтіг кеҗлө мукөдыслөн
сојөма-нин. Код сурө сөмын-на-жө пы-

ралёны. А Окул Васёлён быдён-нин справно—черви́зо нар вылын да пёт ош-моз ружо́птывлө. Мед бөрја пырыг жөз вылө чуң костыс ви́дөдлавлө да му́сер нырвомсө чикрөдлө.

Не ми́яны код мөви́яс тыдалө бергалисны сийö журын, мытчасисны сийö нарвомөн.

Вескыдла дорса вежөсас чукөрт-чөмаөс морт дс кымын, мы́кө сор-нитоны. Пөртчысөм бөрын Олөксан сетчө-жө локтис да адрис сетыс ар-телса журалыс Потаповсө.

— Но кушөма-нин тенад бригаадыд ужалө?— Жуалө Олөксанлыс Потапов-выд.

— Бригададыд-тө ескө өнi оз-на дышөдчы-да, а вот емөс морта-морт дышөдчыяс.

Мы́кө нөшта-на көсис виставны да ез уфит, жөртјасыс чукөстисны ужна-тны.—Гашкө собранныө тарыт лө?— муниг мозыс жуалис Потаповлыс.

— да, лөб.—Воча ви́сис сийö. Го-сөм бөрын Олөксан быгтө самасис гөрд пелөс пызан вылө. дiнас шөт-ки, кабала. Пөсалөмысла дөрөм киз-јассө рачалөма, сосјас пужөма, чужө-мыс өгырмоз доналө. Жур лептывтөг мы́кө лыфлө шөтки вылын да кабала вылө пасышталө. Ужын бөрын пө-рысуловјас вочасөн лөнисны, шытөг нужмөдчалисны асланыс узланијасө. Томжыкјас да ныв зонјас лабутиөја чукөртчөны гөрд пелөсө. Пөтапов гөгөрпөв тывјыштис ейјаснас да во-стис собранныө. Чукөртны, мајбыр, оз ков дыр, ставыс сенөс.

Потапов сорнитө: „ми́ян вөрлөзые артелыд ужалис өнiөз бура-на, ар-телчытөм вөрлөзмејас дорыс нөти оз колтчы, а неуна панјыштө-на. Налөн, Комилеслөн 31%, а ми́ян, артеллөн 33%“.

Тажө лыдпасыс унжыкө вөрчөдiс местајас вывсис, вашкөдчыны мөдiсны: — Ми́ян артелыдлөн сөмын 33%.

— Не аслас гөлөсөн уголокыс пе-

тиг моз горөдiс Олөксан. Быгтө ма-шинаөн ставысыс журнысө бергөдiс Олөксанлаң. Кодкө жөзсајсан бур-китiс: „Еща кажитчөма“.

„Сөсса бригадаө колө пырны. Бри-гадаын позө выисө исползујтны бур-жыка“.

Тажө кывјасөн шупыштөмөн помалис Потапов ассыс—көспөла докладсө. Быд морт чужөм вылыс позө адры-ны докладсө возө кывзөм.—доклад помасис, кодлөн жуасөмјас емөс... Не-кодлөн абу...Кодi сорнитны...—шыасө собранныөсө нуөдысыс.

— Ме көсја сорнитны.—Бара жөз сајсан горөдiс Олөксан, сөмын өнi спокоанөжыка.

— Мы́ морсө бара те сорнитан татөнi. абу-өд комсомол собранныө-выд, ныв зонмыд. Мужикјас тошка жөз.—Пашкөптис ар неламына кымын мужик—Суз Митреј.

— Мед сорнитас мортыс.—Вома-лис Суз Митрејөс, сыкөд пукалыс Ондреј Миш.

Олөксанлыс буракө пө-ни көзыд тајө шудмыд, петис пызан дөрө. Кырымас кабалатор.

— Жөртјас оз мун сөщөм бура ми-јан вөрлөзөмыд, кушөма донјалис Потапов. Онөз 33%. Сийö позор. Бур кадыс регыд мөдас колны, а ми́ян нормаыд вывти-на еща тырөма. Ми көсисылым тыртны соттөдөн. Кодi татөнi мыжа? сөерт, абу кушөмкө фадө. Сөсса позө-ө шуны, мы́ ставыс мыжаөс. Оз, он-кө төдө, со, кывзө талуија кыскасөм сводка. Кодi кушөма кыскасөма: Прөкө Вас-лөн 4 к-м, Ондреј Мишлөн 3,8 к-м, Окул Васлөн 1-к-м. Суз Митрејлөн 1,1 к-м. Бара гыгысны жөзыд. Төв-нырөн моз мөдiс жукасны, код сур-рө өтар нар дорсаң вужалөны мө-дарас, лыдпасјасыс пөрисны сорти-рујтчан машинаө. Сөщөм-нин тыдалө төдтөм (изучиттөм) закон бөстис ас-сыс вөласө.

— Öд унаөн тјан пөвсыс емөс-јамшкитөм өтка жөз, јамшкик колө кор-сны бокыс, сетны дон, а бригадаад, өти бунтө ректөмөн, быд јамшкик вер-мас кык вөв бөрсө јамшичајтны. Пук-тасысјасөс да чөвтасысјасөс позө индыны торја жөзөс. Кервөчыөјас—пондасны вөчны пуктасыөјас—пук-тасны, чөвтасысјас—чөвтасны, кыс-касысјас—кыскасны... Таңнад ми́ян лөб сквознөј бригада. Ме думыс быд сознавельнөј морт талыс бурсө гөгөр-воө. Вајө, жөртјас петкөдламөј примөс став кварталаса ужалысјаслы, мед вөтчасны ми́ян бөрсө.

Тажө кывјасөн помалис Олөксан ассыс сорнитанторсө.

Унжык жөзыс думыштисны, буракө арталөны, кызи буржык увавны.

— Ставыс-өд тајө вескыд тор.—Ышловчөмөн мөвпыштис Иван Опөң, сөсса гырзанас тувкыштис Прөна Ти-малы да вашкөдны мөдiс:

— Вај друкө гижсам бригадаас, буржык лөас. Сек оз ковмы кыкна-нымалы ви́зны кыскасыстө, сетны сы-лы дон.

— Еналы... Мы́ жөзыс вөчасны. Кывзис Прөна Тiма да гөгөрпөв мө-дiс төдмавыны, кодi кушөм думјасөн пукалө.

— Менө бригадаад бөстө!—Нем видчыстөг чилкыитис том нывбаба гө-лөс нывзон чукөр костыс.

— Менө Олөксан гиж!—Горөдiс мөд.

— Кодi нөшта гижөад?—жуасө собранныөсө нуөдысыс.

— Нөшта менө гижөј! Бөстөылам увавны—вескыда горөдчiс Прөкө Васө. Сы бөрын—Ондрөј Миш, „Иван“ Опөң, Прөна Тiма да мукөд.

— Кодi кыз көймөд гижөас?... Абу?... Талун көжалө собранныө по-масис. Бригадаө верманныд пырны көч i аски.

Потапов нумјалө, гажмөмысла. Ем бара өти победа вөрлөзан фрөитыл.

Лотовка вылын

фото Исаковлөн

Эмејөн нукрасо,
Бергөдчө пласт—
Плугкөд воцчасны
Ебөс оз тырмы.

Ылын му сайын
Горало јар.
Му шөрын клопөдчө
Кумача плаг.

Му выло петис,
Medca voz,
„Победa“—нима—
Колхоз.

Сен өдјө ужыс мунө, збоја
Сен немөвөјоа борјас чашјө,
Сен мујас порө өтi пластө,
Кулаккөд мунө бөрја бој.
Син воцын сенi кыптө өдјас;
Сен ордјасөны став бригаа:
Көп воцдык бырас ежа вуж,
Kod ордјас тыртны лунса уж.

Сен млоз кыло гажа серам,
Сен кыло ныв-зон костын сөрөм
Өд гажтөг уж дырјi оз поз!
Mi, тырмас бөрдлiм,
да ассиваөн аонимөс-жө
Бөрдлiм,

Кор вөли вына кырныш поз.
Выл олом подув течсө өдјө,
Тан крепмө ужалыслөн власт,
Тан возө мунөм—гырыс өдөн.

Эмејөн нукрасо,
Бергөдчө пласт.
Көзан машиналөм
Трачкөдчөм кыло.

Со, бригаирлөн чужөм баныс
Кыз пөжөм јөввыв—гөрдөв кен.
— План сөртi даc көкјамыс
пыдди
Мунис—даc вит трудөвөм!

Со, ылын—бортi кысөө гөрја,
Колхозө мортыд оз-на пыр,
Ас пелөс мунө гөрын торјөн.
Со мунө—өшөдөма ныр.

Век локтө матө. Мунө нөжјө...
Пөс журын сурмоз быгчө дум.

Со кыло кодкө мыјкө гөрзө...
Колхозкөд сылөн ортчөн му.
— Ворон! Ен термас, нолы-тпру!
— „Мирон! Те мыјла ташөм
зугыл?

Те мыјла өшөдөмыд јур?
Те кытчө мунан? Кылан дугды
Лок мијан дiнө—ен вај дур!
— Öд мијө ставным бурөс корсам,
Он расөјт омөлсө i те...
Со мијан талун муыс гөрсас,
А тенад гөртөм кујлө век!

Ми, чайтам, пырим сөјтөг кувны?
Ал нөжјө пондас мунны уж?
Ен јандыс, вiстав ассыд думтө,
Ен дур, да мијан дорө вуж!

А шондi сувтiс јенеж шөрын,
Век сотө... Шондi вын оз быр.
Кыз сувтiс Мирон мујас дорын
Сiз вiзiс вөрзывтөг зев дыр.

Кыз ылын кывтө уна кымөр,
Кор најө вөтлө лечыд төв.
Зiк сiз-жө өтка олыс журын
Зев уна кывтө быдса мөвп.

Со кымөр шондi ылыс кывтiс,
Бара јурдiс шондi бан...

... Миронлы кокни лоi вывти...
— „Ме сiзкө колтча тан!“

Сој-лына сора муө јара
Миронлөн пырис вежөм плауг,
Јог турун јитөд пуртөн орө
да банө петө пластлөн гуг.

А му шөрын клопөдчө
Кумача плаг

Эмејөн нукрасө, бергөдчө пласт—
Плугкөд воцчасны ебөс оз тырмы,
Сувтлас дор выло... шабала даc—
Воцза пласт выло водтөдас нырас.

Воцза плуг бөрын термасө мөд
Сiзим гөрысыс—өтi бригада.
Сiзи торкөывтөг мунөны радөн.
Вежөө мујаслөн паскөмыс—сөд

Торја му ылын вөла ез вөв.
Важ моз гөрлывалiс ужалыс сенi,
Гөрлiс, көзлывалiс, пiчовалiс дол,
Ставсө дедјас-ног—торја загонөн.

Өни мусө оз суз некыз сiн
Мулөн-гладыслөн помыс оз
тыдав

Став бригаадас вужiсны сен
Ужсө өдзөдан—кругөвөј выло.

Кыккө кылыштө трачкөдчөм шум—
Көзан машина пупожјас вежiс.
Колас сы бөрын некымын лун—
Воса петасөн мујасыс ежас.

Рыт горув ужыс ештө јөрын,
Век чiнө гөрдөв плагјас кост,
Kod медвоз воас фiнiш дорө?
Kodi kodөс букоiрө боетас?

Бригада чашјө
Medбөрја бор
Кык ыжыд јөрыс—
Өвi јөр артмiс!

Поныс понөз
Межатөм му
Грач пыдди
Ылысса јар.
Му шөрын ортчөн
Төвјылын клопөдчө
Кумача
Кык плаг!

Пемыд нурыв быдтас-петас,
Шурган расыв, пөжөм, коз,
Увтас сөртвыв, парма пыдөс
Важлөн овмөс—чудлөн поз!

Мыјттөм те ылысын важыс,
Помтөм гуа төдтөмтор.
Гашкө важ јөзлөн став гажыс
Шувгiн-увгiн төлөн кор.

Чудлы овны, сетiм пөтөс,
Нан кор вөдiтны ез куж.
Кымын кыккокалөн рөбыс
Тенсыд парматө ез вуж?..

Војвыв, важсаң скуп те, көзыд.
Јөзлыс, кыккокалыс рөд
Луныв јөзөс моз ен дрөчiт,
Јөз дөрт, кокнида ез пөт.

Мыј те, Парма, јурнад өвтан,
Лантин, зумыш, сецөм жуј?
Гашкө өнөз-на век мөвпад
Мыщны ылысы локтан туј?..

Вөрса олыс абу важко:
Нурыс, кодјасыс оз пов
Ордым вiзые паскыд тујө
Аззан мунө, дув нi дов.

Гөкыд торыс мi ог повзө,
Абу ыштыс—повзыс јөз.
Аззан, олөмыс кыз ловзө—
Шондi ыпјө, јенеж лөз.

Вiзөд Ухта ылыс зiлкөө,
Золгө клучөн мулөн выј.
Естөн Печера iз бокас
Мушом помтөм.. сiја мыј!?

Амi мукөд торыс еща?
Кымын муын төдтөмтор!
Амi эверыс, вөрмыс лыда?
Озырлуныс пом нi дор!..

Көрт вөв крутз рөчөд кәјө,
Кыросө гыбыд нур i кад,
Вылтор јөзлыс аскөд вәјө,
Вежө јөзлыс олан лад...

Вежөө ставыс. Пабрик сурјас
Тымө вөрөер, пөжөм, коз.
Чераң везмоз кысiс нурјас,
Упкө-грымгө паровоз.

Быдмыс-сөвмы олөм течыс,
Ыжыд Сөвет мулөн пласт,
Топыд тујуж выло лөзыс,
Вөла перыс—Сөвет власт!

Те өд сөд кi, шудөө дорыс!..
Крепыдыка мөлөт кут.
Вөтчы, кылам, бөрө колыс,
Радө дортчымыскөд сувт!

Гыбыд нурыв быдтас петас,
Шурган расыв, пөжөм, коз,
Увтас сөртвыв, парма пыдөс
Абу өнi чудлөн поз.

Кызiк кыптө, кызiк ловзө
Вылмөм мувын. ставыс веж.
Кодлөн өдјыс сөлөм повзө,
Вешјы, чөвуе, бөкө кеж!..

Мыјта ебөс јөзлөн вiрын.
Чөвты, татчан чужөм бан,
Kodi сiнма-пела мiрын,—
Mi-моз асаыд олөм пан.

Ваң Модлөн гижөдсам

Сандрік югор

Крестанн-једноличник көзө

„КЫПОВ, КУЛМПОВ ЕСКОН КЫПАЛАС УЖЛОН ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТ, ПОСНЫ ОТКА КРЕСТАНА ОВМОСЖАСТО-КО БОТЫРТАМ ГЫРЫС, ОТУВЈА, МАШИНАОН УЖАЛАН ОВМОСЖАСО“.

Л Е Н И Н

Колхозын гөрөны тракторөн

Ваң Мод (Илчуков Модест Иванович) гижны выдөн-на заводичис. Первојја гижөдјсаыс сылөн петависны газетјасө. „Ордым“ дырји сз-на петавлы. Первоја кывбур петис колан № „ударник“ журналө.

Ваң-Мод Пажга вөлөстыс (Сыктыв район), чужлөма 1911 воын, гөлиник семјайн. Сиктса ичөт школаын помеоэ велөдчыны абу вермывлөма — ужалыстөм вөсна. 1930 воын јул төлызын пырис типографјаө наборшиқјасөс велөдан курс вылө. Öни ужалө типографјаын — ударник да өтщөщ велөдчө натсиональнөј рабфак јукөдын. Ваң-Мод аслас первоја гижөдјсас (гижө кывбурјасөн) чуксасө ужө, оз важсама, кущөмөс сјјө ичөтысааныс төдлс, ас кежаа ужө, а өтувја кыпыд ужө. Вөрлезөм да колхозјас гөгөр гартчө сылөн кывбур сүрөсјасыс.

Со лесзаводыс
Свисток кылө,
Ударник сени
Гора сылө —
Міјанлыс корө
Уна вөр.

Ваң Мод көт выдөн-на гижө — сылөн төдчө-нын гижан самыс. Тани сылөн сравненнөыс зев бура артмөма. Лесзаводыслыс свистоксө сравнивајтөма заводса став ударникјас сылөм — чуксасөм шыөн, кодјас мијансаң видчысөны уна вөр. Ваң Модлөн образалөм серви вөрпилитан заводјас ужалөны полнөј кодөн да нөшта-на өдјасны, кыз шуласны „на всех парах“, пондасны ужавны, аскадө-кө воөдам заводјасөзыс став лезөм вөрнымөс. Сіз-жө кывбурын төдчө, мыј ми вермам і кадын кылөдам став вөрнымөс. Кызі ачыс производство вывса ударник, чукөстчө ужалыс јөз динө нөшта сөлөмыс бөстчывын тајө ужас. Тајө-нын петкөдлө, кущөм мөвпјасөн, кущөм самөн петө гижысыс. Тајө петкөдлө — производство вывса ударникјасөс литератүраө кыскөм — сјјө медыжыд мог гижыс кытырјаслөн да литература кыпөдөм боксаң став общественостыслөн.

Тајө ичөтикторсааныс ыжыда тыдовлчө, мыј производство вывса ударникјас художествоа кывјөн збылыс вермасны кыпөдны ужалыс јөзлыс энтузіазмсө өнја ужјас гөгөр, пөртны художествоа литератүрасө партіјалыс решеннөјасөс оломө пөртан бојевөј орудијө.

Тащөм сама-жө сылөн коммунарка јылыс, кодаы 52 арөс-нын да төж-дызө-на велөдчөм вөсна:

Көт ме өни пөрыс
Көт ветымын кык ар.
Ме муна ужалыс јөз радын —
Вөтла јүрыс пемыд ар.

Ме векна велөдчыны көсја,
Мем век-на велөдчыны кад.
Ме өни велөдчөмыс вылө —
Вывти, вывти рад.

Ваң Модлөн гижан сам см, гижны вермө, но гижан сүрөсјасыс вывти общөјөс, общөј агитатсионнөјөс, а оз конкретизјурјут торја производствөјасө, шуам, типографјаас. Сіз-жө і мукөд гижны бөстчысјас. Најө гижасы: колө ставөн неперемнө петны вөркылөдны. Сјјөс-өд быдөн төдөны. Öни, вөркылөдан кадад мијан газетјасын тајө кывјасыс аншлагөн (быдса странитсалаы јүргижөдөн) муно. Художествоа гижөдын тајө коланлунсө колө-нын мөднөгөн петкөдлыны, медым лыдчысыс адјас, мыј збылыс оз ков жујавны вөркылөдиг дырји. Сы тујөн Ваң Модлөн вын бура артмөма: заводјас видчысөны вөрсө, вөрпилитан заводјас, оз-кө ас кадө налы во пилитөм вылө вөрыс, оз вермыны ужавны наөн вермана өдјасөн.

Ваң Модлөн кывбурјасө јона-на колө бурмөдны і техника боксаыс. Оз ков кущөмөн артмас первој пөвсө гижигөн да сөщөмөн і колны. Быд гижны бөстчысала, кодјас сөтөны асыныс гижөднысө печатныр јөзөдөм вылө, колө төдвылын кутны сјјөтор: сјјө гижөдјсас гижысыс выступајтө масса воңын, кущөма сылыс выступајтөмсө кывзасыс массаыс да мыјкө лоас оз налы пөлза сјјө выступленчөсө кывзөмыс, мөд ногөн-кө, сылөн гижөдыс.

Төв колі
Лым сылыс
Ва вөссөс
Јі кывтіс

Сөрт тајө оз пөч шуны кывбурын. Тајө пріродалыс вежсөмсө прөстөј ногөн висталөм. Тајө кывбурыд массаөз пырны оз вермы, көт і лыдчасы — некөдлы јураныс оз кол, нинөм абу вылторјасыс. Ва вөссөм мысчө төдөмыс оз овалы ја, мбө јі кывтөм бөрын төдөмыс вөссө ваыс. Сы понда тајөс пөчө көт кыз бергөдлыны;

МЕМ ВЕК-НА ВЕЛӨДЧЫНЫ КАД

(Колхоз „Југорса“ 52 ар. ишбаба сөрнүмө)

Ваң Мод

Ваң-Мод — Пажгаса гөла олыг крестанылди пи. Бөрја восө ужалис типографіяын робочөј наборщикын, өни вөлдөчө натсионалној рабфакын.

Ва восөс.
Јі кывтис.

Јі кывтис
Ва восөс.

Поңө колны: „восөс ва“. Мөдыс — мшиној-нин. Пыдысаңжык-кө вичодлыны: Ва восөмыс определајтө зонна-нас тувсовја природамсылыс состојан-нөсө. Секі нинөмла-нин кагтывны „төв колі. Лым сылі. Јі кывтис“.

Ваң Мод-код гижысјас унаби-нин пегөны і „ударник“ журналын дорывв пондам ічөвікаөи петкөдлыны налыс творчествосө, тудавны.

Оз ков вунөдны літератураө пырыс ударникјаслы: асланыд производствосыс техыкасө, робочөјјаслыс оланногсө да производствосыс бурторјассө омөлторјассө і мед бура төдан да мед бура верман петкөдлыны художествоа гижөдөн. Сізкө первојја кадјасас, медым виччысны вывті общөј (ылөсас гижөм) гижөдјасыс, колө гижан сурөсјассө (темајассө) боставны асланыд производствосјас вылыс.

САНДИК ЈОГОР.

Ок ескө...
... Сек-кө тајөс төді.
Сек-кө өнија код ме вөлі.
Сек-кө ташөм вөлі кад. —
Ок ме кушөм өни рад.
Код-нө тани вөлі мыжа?...
Код-нө менам вөлі враг?...
Көд-нө, менсым тудөс мыжаис?...
Код-нө, менсым кутлис шаг?... —
Скөр сар!..
да цалон рөдыс, —
Поп-дак
Ставыс најө вөлі враг.
Менсым вөлаөс кутлисны
Лок грекјасөн пөдтисны...
Сек-кө поп дакыс ез вөв
Ме ескөн ег вөв чөв,
Ег төдлы ескө
Шудтөм пемыд ар.
Ме өни өнтөм,
Меным руа,
Мем-ветымын кык ар.
Көф ме өни пөрыс.

Көф ветымын кык ар,
Ме муна,,
Ужалыскөд радыс, —
Вөтла!
Јурыс пемыд ар!
Мем төдны
Быдгорсө-на колө, —
Кыз овны,
Кыз выл олөмсө дорне,
Кыз ставыслы вөлі бур, —
Мед јурдас ставлөи јур!
Ме век-на
Велөдчыны көсја,
Мем век-на
Велөдчыны кад.
Ме өни
Велөдчөмыс вылө, —
Вывті
Вывті рад!

Ваң-Мод

Типографја, мај 13 лун, 1931 во.

УДАРНИК ÖНÖ

Вөрлөзөм помасис.
Керавөс пес.
Гортса уж
Унжыкыс ештис...
Коліна кылөдтөм кер...
Ударник Öнө
Сосјассө пужис
Зев зіла
Тувсовја уж вылө вујис, —
Пуалис багыр,

Төчитис чер —
Первоја запанөз
Кылөдис кер.
Ју јамтөз мамыскөд
Көчатө көзіс
Сы бөрын асыс уж
Бара і төдіс —
Тувсавны мунис зік пыр
Кылөдны местаөз вөр.

Ваң-Мод.

Колхоз нуө көјдыс му вылө

Латинизируйтам Коми гижӧд

„Ударник“ журналлӧн редакция лезӧ медвозза гижӧд латинизируйтом коми алфавитӧн. Тажӧ абу-на примитӧм алфавит, а сӧмын проект педагогическӧй секциялӧн „Ударник“, журнал лыд-дыжасӧс корам лыд-дыны тажӧ гижӧдсӧ да гижны миянлы, кушӧма кажӧтчис тажӧ гижӧдыс. Редакция.

SSSR-sa stav uqalysъ jӧz dinӧ cyasъӧm

Pjatyiletka reoajucӧj kojmӧd vo nima zajom leaӧm kuzъa SSSR-sa stav uqalysъ jӧz dinӧ oyӧdcӧmyn SSSR sa TSIK-yn juralysъ Kalyныu jort higӧ.

„Sovet Sojuzyn robocӧj klass da stav uqalysъ jӧz usъrexӧn strӧitӧny sotsializm. Kuptӧ da jonmӧ sovetsa promyшennostъ. Sovet Sojuz pobedajasӧn pӧrtӧ olӧmӧ sovetsa 6-ӧd sjezdlysъ istoriceskӧj reoеньnesӧ — pervojja das voӧn suӧd ny da vӧtӧdny tьehnikaӧn da ekonomikaӧn miysъ voaъyn munysъ kapitalist hosudarstvojasӧn. Sotsializm strӧitӧmyn usъrexjas loisny Lьeninskӧj partija vesъkyd rukovodstvoӧn da SSSR-sa stav uqalysъ jӧzӧn Sovet vlasъtly aktivnӧja otsasъӧmӧn, sotsializm strӧitӧmyn stav sьӧlӧmysъ, ordlysъӧmӧn da udarnӧja uqalӧmӧn.

SSSR-yn byd uqalysъ tӧdӧ, — mijan vylӧ lӧhalysъ kapitalist hosudarstvojas kyъyn olihӧn soсializmtӧ strӧitny mijanly loӧ sӧmyn as vynӧn da as sredstvoӧn. Sy ponda i mijanyn bura razalӧny uqalysъ jӧz korӧm kuzъa pravitelъstvoӧn leaӧm zajomjas. Tavo narodnӧj ovmӧsӧ kutysъsӧ 21 milыыardysъ una. Tажӧ sьӧm pyъsъys velъ yqyd raj voӧ zajomjas vylӧ. SSSR-sa robocӧj klass radysъ medvoaъyn munysъ robocӧjjas cyӧdcisny pravitelъstvo dinӧ, meq sijӧ leaъas „pjatyilet-

ka — nъolъ voӧn“ zajomlysъ mӧd vypusk „pjat'il'etka kojmӧd reoajucӧj vo n'ima zajom“. Tажӧ zajomlysъ stav s'ӧm sӧ puktyny pjat'il'etka reoajucӧj kojmӧd volysъ hyrysъ zadan'n'ӧjassӧ rihydqykӧn ryrtӧm vylӧ, sotsial'is'ticeskӧj ekonomikalы fundament ӧdjӧnqyk strӧitӧm vylӧ, a slakӧ, ӧdjӧnqykӧn uqalysъ jӧzlysъ olӧm da kul'turasӧ kypӧdӧm vylӧ.

Uqalysъ jӧz korӧm kuzъa zajom leaъhӧn SSSR-sa pravitel'stvo nadejtcӧ, myj pyd robocӧj pa robot'n'ica, byd kolhoz'n'ik byd hӧl' da ӧrkdod'd'em kres't'an'in higs'asny zajom vylas da kutasny ak'ivnӧja razӧdny da sijӧu coryda kucakasny Sovet Sojuz — vrahjasly, byds'a ma vred'it'el'jasly da int'ervenjasly.

Mestavyvsa sovetsasly da ispolkomjasly kolӧ pyrysъ-pyr perestrӧituy zssъys radjassӧ da kyskyny hugsъynы zajom vylӧ SSSR-sa uqalysъ jӧzӧs stavsӧ 100%.

Robocӧj-udarn'ikjas da kolhoz'n'ikjas — heroj moz sotsial'izm strӧitysъjasl vyl' hyӧn ordjysъny da udarnӧja uqavny bos'tcӧmӧn, byb respubl'ikayn, oblas'tyn, rajonyu, byd s'iktyn, byp karyn, zavodъyn, sovhozyn da kolhozyn obcestvenuӧj smotrjas nuӧdӧmӧn otsalӧ ӧdjnqyk da burqyka razӧdny zajom.

SSSR-sa TSIK-yn juralysъ
M. Kal'in'in

Некымын шыпас латинскӧй алфавитыс абу-да, најӧс лоӧ пуктыны коми шыпасыс шуам: „ш“ ми гижам „с“ -ӧн, „з“ - „з“ -ӧн жӧ. Шыпасасӧс небъӧдан пассӧ ми боетим кыкӧс: ь дај ӧтар жынјас айжӧма ь, мӧдас гижӧј, код ногыс буржык,

Коми гижысјае латин алфавит вьлӧ вужӧм жылыс

Комсомолеч!

Виӧдды,

Сојтӧ пуж.

Берег дорын

Уна уж.

Ју шӧртӧ

і берг дортӧ

Шлывгӧ уна —

Валута.

Комсомолеч

Содты ӧдтӧ

Медым кылӧдтӧг ес кол

Весӧг ӧтӧ мол.

Ме-ногӧн, латин алфавит вьлӧ вужӧн некушӧм форматӧм чукыл-му-кылјас, бӧжјас, пеклајас, чутјас, лиш-нӧј буржуазнӧј калтурасӧ оз-нын ков сујны да тазӧн Молодсовскӧј шриф-т бӧрса вӧтчыны, а сӧјӧ колӧ вужнас песовтны, вӧтлыны латин алфавитыс, да зӧк вьлӧс Н. А. под вьлын лӧ-сӧдны.

Колӧ сецӧм алфавит ужалыс јӧзлы, кодӧ медаа кыкыда сетчас да Коми му пастала ӧдјӧ паскалӧ. Мӧдкӧ ти-пографиялы печатајтчан уж боксан ӧтӧ формаа шыпасјасыд вжыд эконо-мија сетас.

Поӧ торја небыд согласнӧј шы-пасјас алфавитӧ не сујны, а сы мес-таӧ гижы торја небъӧдан шыпас „ь“ знак, кызӧн латин алфавит ужалыс јӧзлы нӧшта-на кыкыда сетчыны пон-дас. Торја шыпасӧн-кӧ согласнӧј шы-пасјас небъӧдны, то сек тажӧ латин алфавитӧ сујӧм „с“ буква колӧ лыд-дыны „з“ -ӧн, а „з“ шыпас „з“ -ӧн.

Јаг-зон.

Типографияса ударник-А. Пешкин.

Кодлыс оз поэ велөдчыны

Борис Бијавір

Өні, кор вывті өдјө быдмө художественнөй література, колө став „лөпсө“ петкөдны ерд вылө, но петкөдны сіз, медым ударник, коді пырө художественнөй літератураө төдіс, кодлыс да кызі велөдчыны.

Тажө сорні панігөн көсја щөщ пасяны өві тор; сіјө менам думыс лө со мыј:

Міјан художественнөй література колө сотсіалістическөй овмөс течан могјасыс бөрө, сіз-жө крїтіка колө бөрө художественнөй літератураыс. Тајө зев омө. Та вылө колө пїнад, гыжнад сувтлыны. Татөг воэө быдмөм кутас вывті јона мыщасалыны. Сорні пантөз пасја со мыј: „Ударник“ № 7-8 медвоэза статваас, коді шусө „Пролетарскөй комї гіжыс јаслы технікади овладејтны быт“ ем зев существеннөй өшыбкајас.

Сені гіжөны: „Мөдкө міјан художества гіжөдјасным унаыс артмөны прөстөј статвакодөс, лібө общөј кывјасөн, конкретнөј торјөдтөг, кывбур формаөн течөм статва кодөс, артмөны художествотөм, гажтөм гіжөдјас, артмө не петкөдлөм, а доказывајтөм. Образјасыс унаыс овлөны тугтөмсө“...

Авторсө тыдалө колө ыстыны элементарнөј мөвпјас төдмавыны художественнөй література јылыс. Мыјнө сіјө лө— „артмө не петкөдлөм, а доказывајтөм“?

Оз поэ сувтөдны тазікөн сорні. Тајө мөвпјас Переверчевлөдн, кодөс өні-на шуісны, кыз механістөн, кыз „суб’ектївнөй ідіалістөн“, кыз меншевікөн. Матеріаліст, научнөй літературоведөеннө, оз вермы таз відлавыны художественнөй література.

Худож. література оз сөмын петкөдлы, но і доказывајтө. Общөј формула лө сөщөм: „Література оз сөмын төдмав материальнөј (подліन्नөј) мірсө, нө і доказывајтө, организујтө сіјө. Тајөс колө гөгөрвоны, кыз діалектика. Та вөсна быд коммуніст, коді сулалө художественнөй література дорын, кутас тышкасны. Колө гөгөрвоны Маркоістко-Ленінскөй міровозренїјсө. Форма да содержаньө јылыс зев-нін уна сорнітісны. Лө—лі формаөн кывбур гіжан сам (рітм, ріфма, метровка)? дерт оз. Тајө дөмасторјас формаыдлөн. Сорнітөны со кыз: Форма і содержаньө

художественнөй літературын өтпомса. Тајө збыл. Но гөгөрвоны тајө едінствосө абу аік кокні. Өвікө, быд форма ачыс об’язательнөј аскөдыс гургө кушөмкө содержаньө. Вот та вөсна оз-нін поэ форма улө бостны куш рітм, ріфм, метровка. Літературнөј форма весіг оз поэ торјөдны содержаньөыс. Өві дук кежлөкө торјөдан, вошө-нін став төлкыс. А көсјан-кө велөдны техника кывбурлыс, сізік і шуны колө: техника кывбурлөн бара-жө част формалөн. Торјөдан-кө содержаньөсө формаыс да відалан торјөн, секі колө шуны со мыј: форма художественнөй літературалөн лө ставнас творческөј протсес. Быд торја момент кутас візны асыс торја содержаньө (быд шы, быд пас), торја форма. Кор тајөјасөс кутан јітлыны артмө тыр форма і содержаньө художественнөй літературалөн. Тајө пасјөдсө ме торјөн інда сы вөсна, мыј тајө зев гырыс тор. Тајөс колө гөгөрвоны быд крїтікы і гіжылы.

Өні кывбурјас понда, кодөс шуөны прөстөј ріфмованьө статваөн.

Рөчлөн өні муно зев ыжыд коесхематїзмкөд. Мыј вөсна відөны А. Безыменскөјлыс „Выстрел“—? Схематїзм вөсна. Тематїка, коді вөлі бур во көкјамыс саян, талун вывті омө (весіг вреднөј).

„Ударник“ 8 №-ын Ст. Полярнөј паскөдчөма тувсовја ытва паста. „Лібө панјыны лібө смерть“. Гїжө 960 віз кывбурөн. (Сталінлөн доклад хоҗајственнїкјас конференція вылын вөлі ещажык).

Куза гіжөмыс мі өгө дөзмө. Бур. Муркөд. Абу тан матыс. Матыс со көні—мыјөн поэө тајөс торјөдны Молотовскөј докладыс, лібө мукөд статваыс? Художественнөй література да Ленинлөн „Империализм“, как последняя стадия капитализма“ мыјөн-кө торјалөны. Оз поэ ставыслы пуктыны художественнөй література нїм. Ме тајө гіжөдыс некушөм художественнөј момент ог ады. „Лібө панјыны, лібө смерть“—ме ногөн ріфмујтөм статва. Художественнөй література сіјөн і торјалө мукөд літератураыс, мыј сылөн ем мукөд гіжөдыс торјалан особенностјас, сіјө—образјас.

Өд оз поэ кывбурад ставсө сујны сізі кыз шуөма Сталінлөн. Колө кужны осмысывајтны ідеологическөј жізненнөј опытсө партіја політика сервіс классөвөј тыш муном сервіс, колө кужны сетны художественнөј образ.

Кор, вескыда сіјөс-жө, мыј гіжөма партіјалөн, мыј гіжөма економическөј літератураын, гіжан лө механїзм. Тајө абу пролетарскөј туј віз, а буржуазнөј. Татыс-жө чужө пөіхологізм, формалїзи (тајө важ „Левоветсјаслөн“ да өніја „конструктївїстјаслөн“ пролеткультоветсјаслөн да літфронтлөн) РАПП ставнысө өні разоблачітіс.

Кывбурјас јылыс

Тајө мыј („Лібө панјыны, лібө смерть“) тајө абу поэма, абу епосөј, абу кывбур, абу віет, абу очерк, „тајө абу, олөмвылө пародїја“,—ріфмованнөј статва, но ем өткымын „художественнөј, оптімістическөј строчкајас.

Бостам көв со:
куз тујсө
катвігөн

Вомыс оз восты—
Сарїзлы,
төвнырлы
Вашкөдө ставы:
СС-СЕ-СЕ-Р
Регыд-нін

Славывса брігадір бура ужалысјасөс гіжалө гөрд пөввылө.

Либö мөд: „Шондлөн долыда чу-
жө мыс мојо:—трактора—машина стан-
тсја лымдö“. Кушом тани художество?
Простöй газетнöй кыв. ...„Болшевик-
жаслы колö овладејтны техникаөн.
Кад-нын болшевикжасы а-лыныс доны
спетсиалистжасөн. Реконструктсја кадö
техника решајтö ставсö“... Тајö ферт,
збыл. Тащом талуња мог. Тајос колö
суны художественнöй литературса.
Но кызі? Тазі лі, кыз сетö Ст. По-
ларнöй? Тајö планөн амі оз? Ферт
оз! Колö сетны сещом планөн
кодөн партија олөмö нуксөдö
виль сотсиалистическöй техникасö
да наукасö. Оз поъ куш схематизм
вылын кывтны. Колö ыртö суны
сетчö, көни техникаыс (збылыссö) ре-
шајтö өнија кадö ставсö. Сывны
„вообще“ өни оз поъ. Маркслөн
ем зев бур формула кызі гөгөрвоны
өнија олөм; сјö со мырын:

Быд понаттö (познањтö) мунö
куйм пасөн: 1) јединичнöй, 2) особен-
нöй, 3) общöй.

Таз (от единичного к особен-
ному и к общему) вермам сөмын
гөгөрвоны ставнас өнија могјас і өнија
уж. Художественнöй литература тајөн
і торјалö.

Степан Поларнöйлөн сөвсөм мөд-
рö мунö—общöсаныс едіничнöйö. Тајö
абу Марксистскöй установка художест-
веннöй литература тегігөн.

„Либö панјыны, либö смерт“.
Содержанњыс сюжетыс вывті јөн, а
гјжөдыслөн самыс нинөм вылө оз туј.
Кыв, кыввылын сјз-жө (дажө мустөм-
мөдö) кыз шуөма Сталинлөн либö
Молотовлөн. Бостлам, виждлаам А. Б.
„Трагедийные ночи“, „Социализм“,
„Бруски“—Панферовыы, —кызі пет-
көдлөны бур пролетарскöй гјжыз-
жасыс олөмсö да өнија могјассö.

Творческöй недостатокјас ме-
нам арталөмөн сурі 960 строкыс 416
тырмытөмтор. Петкөдла өткымын тор-
јас: „Регыд-нын регыд. Робочöй оз
вижд, ужавны перыд (мыј робочöй
оз уз,—веріта). Перыд-терыб. Тајö
архаизм. дај рифмаыд „регыд“, „пе-
рыд“—сөвсөм оз гармонірујт.

Возö: „му вылө кыпалыс—

Виль сорт, веж өым

Став јогсö жескөдас,

Коді вөлі возын“.

Оз му вылө, а му вылын. Мјјан
ногөн 13 во-нын кышалö.

—„Кыв сетлö меным. Се-Се-Се-Р
му настабыд шельті ветлі“. Адзöма
робочöй класс, коді кутö влает. (Го-
рөн, вывті сорөн). Шельд ветлы-
сыд класстө возжык адзывлө.
Таті тыртөм гуран код-жө ВеКаПе
вескөдлыс.

Өдјөнжык—шуö,
Коммунизм сурөсөд
Возсө нуö.

Мыј без классөвöй об-во медыжыд
вумсö сетны мөд самөн.

Сөвсөм мөд планын.

Мыщөдјас тујшөрыс

Вужвыјөн бертö.

Кулакөс непманөс

Робочöй вермө.

Тан ем политическöй öшыбка
кодөс вөчöны троткстјас. Со-

тсиализм стрөйтö робочöй класс өтвыв
крестанакөд (колхозныкжаскөд). Худо-
жество боксаыс ме ог сорнит. Нөтөі
либö өтик виъ ме ег-на адзыв худо-
жественнöйөс.

„Суъ сінма варыш гыж костын, кыз
вугыр помö шедөм сын, песөывлөм ми
дас арсан“. Вывті-ні сүъ сінсö да
варыш гыжсö летөма, та вөсна тајö
епітетјас грөш дон оз сулавны. Иде-
јаыс бара-жө абу точнöй. Од сјз-жө
позö шуны „Гыж улын“. Мыла-нö
гыж костын?

„Кулак зөп тыртім“... Ег төдлөј
төшкыд; клуч шорөн пращнык і буд-
ны кіссөс пөс. „Труд основа всех
основ“. Но ужсö колö петкөдлывы
литературнöй динамиканас. Ужыс тајö
абу ковын. Абу двіженьöын. Та вөс-
на тајö кымö. Четчалö, чөланөн
чөлнасö бокö гјжөдыс.

Вот вадөда предложөннö:

„Быдлаын—өтмында јіріс, сјз-жө,
кыз віра сінма келчі, ва ежө вор-
сыштны кыптас, сы вылө ускөдчö
сир, келчөс мед нылыштны пыр“.
Тајö абу аслас. дај таз петкөдлыны
основнöй закон неравномерного
развития капитализма или госу-
дарства. Оз туј. „Он выддлөј өни бөр
важлаң“. Выналы лөбөддліс пельбан Рос-
сја Матущка рус. Неграмотнöй пред-
ложөннөјас.

„Тајос сз гөгөрво сөмын јур-
вөмтөм кулаклөн агентыс тала-
нө сінö, өднымос чінтыны мыј
выныс злө“. Тајө-нө мыј? Идео-

логическöй тыш став правоопортуніс-
тическöй уклоныскөд?

Позö-ö шуны мыј јурвөмтөм. (Сјз-
кө-вескыдвыв оппортуністјаслөн абу
некушом сотсиалнöй база). Тани пол-
нöй примрөнчество Ст. Поляр-
нөйлөн. Мјјан ногөн правоопорту-
ністическöй уклон вужö кулыс клас-
саы. Абу „Јурвөмтөм“, а быдмө
мелкотоварнöй хөч-во база вы-
лын.

Горні советскöй „демпінг“ да „при-
нудительнöй труд“ пунктөма сјз, мыј
гөгөрво, кыз кужан (!?) но со нөшта:
„Горзө Бриан—фабрика-заводјас быд
луно тупкам, быд луно сурсјасөн уж-
төм јөз лөзам. Вот—империалисти-
ческöй кризис“. Бриан вежыда
„Мыскалö“ асыс грексö тувсов зер
возын.

Уна, вывті уна өтө бокјас, кодөс
пырытөм пыр колö вескөдны. Ме
ег вермы возö індавын. Сурö нөшта
со кымын. Тајö ставыс порö схема-
тизм понда. Механістическöја оз поъ
відлавын обществолыс развівајчган
законјассö.

Јорт!

Мед лупа оз ковын,

Некытчө он јөрмы,

Техника сөкыд,

Ас кіјад бост!

Тајö абу художественнöй, а негра-
мотнöй.

„Одемјаніванјö“ колö нуөдны кызі
нуөдö Рапп.

Өни, кор мунö кос художест-
веннöй форма да содержанњö
качество вөсна, художественнöй
продуктсја качество вөсна—
тащом гјжөд сөвсөм оз туј.

Лозунговöй кывбур газетлы бур,
но кор лозунг вылас оз туј мыјнö
колö? Нинөм оз!

Тајö став сервіс художествоа про-
изведөннө вылө „либö панјыны либö
смерт“ сөвсөм оз туј.

7-8 нумера „Ударник“ журнал передовајаын выв-
саныс нөлөд абзатсае вывті жеңдөддөм понда адтө-
ма öшыбка, кодвылө Б. Біјавір вежыда індөма. Сөні
гјжөма:

„...Мјјан художествоа гјжөдјасным унаыс артмө-
ны прөстөј статтөкодөс... артмө не петкөдлөм, а до-
казывајтөм“... Лыддыныс колö тазі:

„...Артмө не петкөдлөмөн доказывајтөм да сјјөн
ужалыс јөзсө сотсиализм стрөйтөм вылө котыртөм, а
коса доказывајтөм“.

Редактсја.

Прімернэй праграма

1-й тэма. ІСКУССТВОЛОЊ ДА ЛІТЭРАТУРАЛОЊ СОЦІАЛНОЊ ЗНАЧЭННЬОЫС, ГІЖЫГ ДА КЛАСС.

Іскусство абразасён мовпалём. Художествоа літэратуралён соціалноў значэньоыс—олём тёмнавы да вежны. Реконструктывноў кадэ літэратура олём да мортос сетё соціалізм сама вылэ. Літэратура колэ пёртны пролетарскёў уж могё. Літэратура-соціалізм стрёитан да классёвёў тыш нуёдан оруддэ. Мыла колэ літэратураёс бостны робочёў класслы ас кіас. Кушом колэ лоны пролетарскёў літэратуралы. Ударнікјасёс літэратураё кыскём.

Нігајас:

В. Фриче—Социальное значение искусства.

Ударнікјасёс літэратураё кыскём јылыс КАПП-лён шыёдчём.

КАПП III-ёд конферентсіјалён шуёмјас.

Крайскій—Что надо знать начинающему писателю. 1-й глава.

2-й тэма. МЫЊОН ТОРЈАЛО ХУДОЖЕСТВОА ВІГТ БЕЛКОР ГІЖОДЫС (2 час).

Торјалёмсё колэ відлавы кушомкэ заметка сертё да сы модаа тэма вылэ вост сертё. Селькор гіжодын гіжсё збылтор јылыс, кыці фактыс вёлёма, а востын уна фактыс бёрјысё медтёдчана факт, фактыслыс дзейтвјјсё да јзсё петкёдлёма, художествоа кыв да лыддыслы выводјасыс сетё кушомкё ногён фактјасё сетёмён да лёсёдёмён.

Нігајас:

2. Изотов—Основы литературной грамоты.

3-й тэма. КЫВ ВЫЛЫН УЖАЛОМ.

Гіжыс кывјасён петкёдлэ асоыс мовпсё. Кыв озырмёдан ногјас (лыддысём, міча кывјас пасјалём, нёдкывјас чукёртём, јзс кост сорныс кывјас чукёртём). Кыці петкёдлёмтё выноёдны кывјён (епітэмпэ, метафора, аллегорія, гіжрбола да с. в.). Кушом ногён гіжодё сујны шы (звук). Мыла ас кыв вылад колэ ужавны да мыла оз поў быдсама пёлос кывјён гіжны. Кывјыд, абразјасыд колёны лоны содэржаннё сертё. Мыјён торјалэ кывјыс пролетарскёў, крестанскёў да буржуазноў літэратураын.

Нігајас:

5. Изотов—Основы литературной грамоты.

Крайскій—Что надо знать нач. писателю.

„Литературная учеба“.

4-й сорні. МЫЈ ЈЫЛЫС ГІЖНЫ.

Кыці гёгөрвоны класс колём сертё гіжёмсё. Колана тэмајас. Тэма да ідеја. Тэма—мыј јылыс гіжэ. Ідеја—мыј кёсё сетны гіжыс аслас гіжодён. Оніја кадса медгырыс тэмајас: вёрлеэём, вёркылёдём, сёктёс соціалізм туж вылэ вужёдём, партія генералноў тужвч вёсна коасём, классёвёў врагјаскёд тышкасём, індустрыалноў да културноў Выл Војвыс стрёитём. Мыјсањ заводітны гіжны.

Нігајас:

Крайскій—Что надо знать начинающему писателю.

„Литературная учеба“.

Ударнікјасёс літэратураё кыскём јылыс КАПП-лён шыёдчём.

5-й тэма. ОЧЕРК.

Очеркён поў медёдјё шыёдчыны злободневноў торјас вылэ. Очерк востыс торјалэ сійён, мыј сені сёмынжэ гіжсё збыл фактјас. Очеркы колэ лоны полівіка боксањ јос гіжодён, торја-нін сені колэ кужны гіжны јзс јылыс, ёд сені гіжсёны збыл јзс јылыс.

Торја нігајас очерк јылыс абу, сы вёсна ковмас очеркё відлавы кушомкё комі да роч очерк сертё.

6-й тэма. КЫВБУР ГІЖАН НОГЈАС.

Мыј сійё кывбурыс. Метр, рітм. Ріфмајас. Цезурс. Медјона кывбурыд торјалэ музыкалноствён да бур, інмана абразјасён.

Нігајас:

Крайскій—Что надо знать нач. писателю.

Изотов—Основы литературной грамоты.

„Ордым“ — журналыс статвјас (11-12 №—1928).

„Ударнік“ журналыс редаксіја-сањ гіжодјас.

7-й тэма. ЧАСТУШКА—КЫВБУРА ЛОЗУНГ.

Ражешнік частушка—медкокніа гіжсана кывбур. Гіжны бостысјаслы медбур тасањ заводітны. Ражеш-

нік—кушомкётор сералана гіжод. Горнікуча помјассё быт ріфмаавны.

8-й тэма. ПРОЛЭТАРСКОЊ КОМІ ПРОЗА ДА ПОЕЎІЈА.

Пролетарскёў комі літэратуралён чужёмбаныс да історіявыс.

Відлавы гіжодјас:

Нобінса Віктор Кор гымаліс војна. „Арт“ да „Мол“.

Ілівапыс—Вермам.

Пед Ген—„Ударнікјас“.

Ст. Поларноў—Лібё паніны, лібё смерт.

Ічот Іван—Јон тыш.

Мыј сертё: Шыладорса Міш—Болшевізјрутчан туж вылын („Ударнік“ 7-8-ёд №).

9-й тэма. ПРОЛЭТАРСКОЊ КОМІ ЛІТЭРАТУРА—СОЦІАЛІСТІЧЕСКОЊ ВЫЛ ВОЈВЫС СТРОИТАН ОРУЖЈО (4 час).

Ленінскёў націоналноў полівіка. Велікодержавноў шовінізм, кыч медыжыд опасност націоналноў помівікавын, да местноў націоналізм. Тајэ кык уклоныслён соціалноў вужјасыс соціалізм стрёитём да ас сорныа јзс. Кушёма тышкасё пролетарскёў комі літэратура соціалістическёў Выл Војвыс стрёитём вёсна. Војвыс стрёитём вёсна Војвыс крај возын да Комі област возын сулалан медгырыс могјас. Сіјё могјас вёснаыс Комі літэратуралён тышкасём. Мелкобуржуазноў да націонал шовіністическёў тендентсіјајас Комі літэратураын (Тіма Вењ, Ілла Вас, Лебедев).

Тајэ тэмасё відлавы художествоа бёрја гіжодјас сертё.

Велёдчан нігајас:

Партія XII-ёд сјезд вылын націонал вопрос куза сорні да шуём.

Колэгов—Болшевік ёдјасён тэчам соціалістическёў Выл Војвыс.

Тіма Вењ јылыс да Ілла Вас јылыс „Ордым“ журналыс статвјас.

10-й тэма. ПРОЛЭТАРСКОЊ ЛІТЭРАТУРАЛОЊ ТВОРЧЕСКОЊ МЕТОД

Пролетарскёў літэратуралы колэ ужавны діалектическёў маатеріалізм метод сертё: олём објектывноў тёмдалём сертё гіжодлы сетны субјектывно-классёвёў јослун. Та могыс пролетарскёў гіжысјаслы колэ тёмнавы Маркоізм Ленінізм. Відлавы пролетарскёў роч гіжодјас:

Ф. Панферов—Бруски.

Горбунов—Ледолом.

Замойскій—Лапти.

Велёдчан нігајас:

Сталин—Основы Ленинизма.

Плеханов—Основные вопросы

Марксизма.

Спокойный—Исторический и диалектический материализм.

Тыге кыңзі „РАПП“ да „На литературном посту“ журналжасы творческӧй метод жылыг ставгајас.

КАПП секретариат.

Кушӧм ыгајас колӧны лыткуроклы:

Либединский—Неделя.
Луговской—Стихи.
Горбунов—Ледолом.
Доронин—Стихи.
Панферов—Бруски.
Чумандрин—Бывший герой.
Исбах—Порода.
Идьенков—Аноха.
Ставский—Станица.
Эрдберг—Китайские.

Новеллы

Безыменский—Выстрел.

Трагедийная ночь

Вишневский—Первая конная.
Киршон—Хлеб.
Караваева—Лесозавод.

Двор

Гладков—Цемент.
Ляшко—Доменная печь.
Сурков—Запев.
Фадеев—Разгром.

Последний из Удега

Маяковский—Избранные произведения.
Бела Иллешт—Тисса горит.
Шарер—Без отечества.

Робочӧй ударникјаслӧн гижӧм ыгајас

Михайлов, В боях за металл.

Тарасевич, Догоним.
Святенко, Старый и новый мастер.

Павлов, Бригада наборщиков.
Салов, Рождение цеха.

СПИСОК РЕВОЛЮЦИОННОЙ И ПРОЛЕТАРСКОЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

(Необходимо каждому кружку включить в план чтения два-четыре художественных произведения, учитывая, что есть в библиотеке что можно закупить и с какой национальностью всех больше связан данный завод)

Украинская

Ледянка, На-гора.
Ив. Ле, Юхим Кудря.
Головки, Бурьян.
Сосюра, Избранные стихи.
Микитенко, Уркаганы, рассказы.
Микитенко, Голуби мира.
Микитенко, пьеса „Диктатура“.
Сборник украинской литературы (Антология).

Белорусская

Бядуля, Повести и рассказы.
Колос, На просторах жизни (повесть).

Еврейская

Годинер, Человек с винтовкой.
Персов, Ржаной хлеб.
Тайтч, Смерть тов. Вули.
Кушниров, Гирш Лекерт.
Альбертон, Биро-Биджан.
Армянская
Зорян, Девушка из библиотеки (повесть).
Армен, Зубеида (рассказ).
Вштуни, „Новый Восток“ (стихи).

Бакунц, В темном ущелье.

Татарская

Альманах татарской литературы, ГИЗ, 1930.

Грузинская

Киачели, Кровь (роман).
Полумордвинов, Два солнца.
Лордкипанидзе, С тропинок на рельсы (рассказы).
Чанкодзе, Сурамская крепость.

КРИТИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА

Ленин, Речь Ленина на III съезде комсомола.

Ленин, Толстой как зеркало русской революции.

Киршон, За развернутое наступление.

Авербах, О Маяковском.

Нович, Певцы классового мира.

Нович, РАПП в борьбе за гегемонию пролетлитературы.

Селивановский, Творческие задачи пролетлитературы (очерки по истории пролетлитературного движения).

Ермилов, Наши творческие разногласия.

Сурков, Памятку ударнику-рапповцу.

Сузӧдны журналжас

„Рост“.

„На литературном посту“—ежедневный журнал.

„Литературная газета“.

„Литературная учеба“.

Илл № 8

Отв. редактор М. Доронин. Редакколлегияс шленјас: В. Савин. . I. Пыстин.

СТАВ

партијно да комсомольскöй пропагандистјаслы, культурмејечјаслы, антирелигиознöй уж нуöдысјаслы, избачјаслы, учительјаслы, гырыс школаын велöдчысјалы КОЛО ЛЕПТЫНЫ АССЫНЫД КУЛЬТУРНО-ПОЛЫТЧ. УРОВЕҢНЫТÖ, бура төдмавны партијалыс öнija кадын сулалан могјассö да культурнöй револутсија олöмö пöртöм куза меса тајас вывса опытјас.

СЫ ВÖСНА ТИЈАНЛЫ КОЛÖ СУЗÖДНЫ ДАЛЫҘҘЫНЫ ЖУРНАЛ „КУЛЬТУРА ФРОНТ“

ЛОКТАНТÖЛЫГЈАС КЕЖЛÖЖУРНАЛÖН
ЛÖГÖДÖМА ЛЕҢНЫ СОМЫЈАС ЈЫЛЫГ

1. Культурнöй револутсија, кыҗи классöвöй фронт. Воча гижöдјас воҗза №-јасын лезöм оппортунистичекöй да партија туҗвиҗ нуöдöм боксаҗ ывысержаннöй статтајас вылö.

2. Культурно-массöвöй уж јылыс.

3. Партипросвещеньö јылыс. Кушöма муно уж, сiјөн вескöдлöм да воҗö вылö сулалан могјас.

4. Јöзкост велöдчöм уж пунктöм јылыс. Вчеобуч нуöдöм. Политтехнизатсија школајасö пьртöм, поснiд да гырыс школајаслыс опытјас. Пемыдлун бырöдöм уж јылыс, вöр кылöдöм јылыс.

5. Кадрјасöс дорöм јылыс. Совпартишколалөн уж да сы воҗын сулалан могјас. Техникумјаслыс да ФЗУ-јаслыс уж бурмöдöм јылыс, курсјас воеталöм да ВУЗ-јас комплектујтöм јылыс.

6. Антирелигиознöй уж јылыс. Воҗö вылö сулалан могјас. ОВБ-лөн уж. Месајасыввса опыт да кыҗи колö чорҗöдны классöвöй враҗаскөд тыш антирелигиознöй уж нуöдöм пьр.

7. Научнöй уж нуöдöм јылыс. Коми Крај изучајтыс обществолөн уж. Историков Марксистов общество котыртöм јылыс да теоричекöй рыҗјас нуöдöм опыт јылыс.

8. Биографија да критика.

9. ВКП (б) Обкомлыс постановленьö-јас культура уж нуöдöм јылыс.

10. Хроника.

СУЗÖДАН ДÖНЫС ЖУРНАЛЛÖН

12 төлыс кежлö—6 шајт

6 төлыс кежлö—3 шајт

3 төлыс кежлö—1 шајт 50 ур.

1 төлыс кежлö— — 50 ур.

НЗС Коми
1-1

С У З Ö д Ö . J

ХУДОЖЕСТВОА ЛИТЕРАТУРА
КОМИЖУРНАЛ

„УДАРНИК“

ЛЕЗОНЫ ВКП(б) ОК-лөн КУЛЬПРОП да КАПП
ПЕТÖ БЫД ТÖЛЫГЫН КЫКЫС

„УДАРНИК“ журнал петкөдлө Коми муын, Војвыв крајын да СССР-ын сотсиализм стрөйтөм, төдмөдө пролетарскөй роч да коми художествоа литератураөн, тышкасө классөвөй врагјаскөд да најө агентјаскөд партија генералнөй тувіъ вöсна, нуөдө коө партија националнөй политикаыо кежласөмкөд, великодержавнөй шовинизмкөд да меставывса национализмкөд.

„УДАРНИК“ велөдө да быдтө том выл гижыясөс.

„УДАРНИК“-ын печатајтөсны вистјас, кывбурјас, очеркјас пролетарскөй коми гижыяслөн.

Быд ударниклы, вөрлежылы, колхозниклы колө сузөдны „УДАРНИК“.

СУЗÖДАНДОН:

1 төлыс кежлө — 30 ур		6 төлыс кежлө — 1 ш. 80 ур
3 төлыс кежлө — 90 ур		12 төлыс кежлө — 3 ш. 60 ур

Сузөдны почө поштөвөй быд отделеннөыо.

